SPRAWOZDANIA

TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

70

1 I 2016 – 31 XII 2016

TNT

TORUŃ 2017

REDAKTOR NACZELNY WYDAWNICTW TNT

Grażyna Halkiewicz-Sojak

Opracowanie redakcyjne

Bożena Sołtys

ISSN 0371-375x

TOWARZYSTWO NAUKOWE W TORUNIU

Wydanie I. Ark. wyd. 3,5. Ark. druk. 2,75

Wąbrzeskie Zakłady Graficzne
Wąbrzeźno, ul. Mickiewicza 15

SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU

Nr 70

1 I 2016 – 31 XII 2016

SPIS TREŚCI

I. DOROCZNE WALNE ZGROMADZENIE TOWARZYSTWA

Przemówienie prezesa Towarzystwa prof. dra hab. Andrzeja Radzimińskiego …… 5

Wykład prof. dra hab. Jana Perszona „*Amoris laetitia*. Kontynuacja czy przełom?" …… 8

Protokół Walnego Zgromadzenia członków Towarzystwa Naukowego w Toruniu w dniu 20 lutego 2017 roku …… 18

Sprawozdanie z czynności Towarzystwa Naukowego w Toruniu za rok 2016 …… 22

Sprawozdanie z gospodarki finansowej Towarzystwa Naukowego w Toruniu za rok 2016 …… 29

Protokół posiedzenia Komisji Rewizyjnej Towarzystwa Naukowego w Toruniu w dniu 10 lutego 2017 roku …… 32

Zmiany w składzie Towarzystwa …… 34

II. SPRAWOZDANIA Z POSIEDZEŃ

WYDZIAŁ I

Łaszkiewicz T., Ziemiaństwo pomorskie w okresie międzywojennym jako grupa społeczna …… 35

Dygdała J., Lustracja województwa kaliskiego 1789 …… 35

Oliński P., Traktat humanistyczny „De institutione regii pueri" …… 35

Sziling J., Grochowina S., Ks. Józef Umiński: Episkopat polski z pierwszej połowy XX wieku …… 35

Maliszewski K., O najnowszych badaniach nad komunikacją społeczną … 35

Kucharski A., Główne kierunki badań nad zjawiskiem polskiego podróżnictwa w epoce wczesnonowożytnej (XVI–XVIII w.) ……...… 35

Kwiatkowski K., Golba R., Nowakowski P., Okołorocznicowe badania nad bitwą grunwaldzką (2008–2015). Bilans i perspektywy ……..… 35

Cicha A., Klasztor przy kościele św. Jakuba w Toruniu po badaniach archeologiczno-architektonicznych ……. 36

WYDZIAŁ III

Grzelak-Kostulska E., Wybrane aspekty modernizacji seniorów w Polsce . 36

Posiedzenia Komisji Nauk Biologicznych …….……. 36

Posiedzenia Komisji Geograficzno-Geologicznej …….……..……. 37

Posiedzenia Komisji Nauk Medycznych ……. 38

WYDZIAŁ V

Paczkowski M., Miłosierdzie z perspektywy patrystycznej w Roku Miłosierdzia …….… 38

Werbiński I., Czy wszyscy święci odznaczają się dojrzałą osobowością? .. 38

Skoczylas K., Młodzież wiejska Kujaw Wschodnich wobec wybranych wartości moralnych ……..… 38

Kraiński W., Uprawnienia Kościoła katolickiego w odniesieniu do małżeństw niekatolików …… 39

Matito J. R., Contemporary currents in the theology of religions. New Theological path of considering religious pluralism ……... 39

Grabowski M., Postać Józefa – męża Maryi w świetle interpretacji antropologicznej ……... 39

Perszon J., „Raban w Kościele" – Nadzwyczajne Zgromadzenie Synodu Biskupów nt. „Wyzwania duszpasterskie związane z rodziną w kontekście nowej ewangelizacji", Watykan 5–19 października ……. 39

Szulakiewicz M., Człowiek w kulturze dezorientacji …….. 39

Wiśniewski P., Rola lidera we współczesnym świecie …….……... 39

WYDZIAŁ VI

Wiśniewski J., Rola informacji historycznej w zarządzaniu biznesem …... 39

WYDAWNICTWA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU ZA ROK 2017 …….…… 40

I

DOROCZNE WALNE ZGROMADZENIE TOWARZYSTWA w dniu 20 lutego 2017 r.

PRZEMÓWIENIE PREZESA TOWARZYSTWA PROF. DRA HAB. ANDRZEJA RADZIMIŃSKIEGO

Szanowni Państwo,

kultywując wieloletnią tradycję członkowie Towarzystwa Naukowego w Toruniu spotykają się w rocznicę urodzin Mikołaja Kopernika, aby wysłuchać sprawozdania z działalności Zarządu Towarzystwa w minionym roku. Stanowi to okazję do przedstawienia naszych osiągnięć i sukcesów, a także trudności i niepowodzeń.

Jest mi szczególnie miło powitać na naszym zebraniu zaproszonych gości: panią Ewę Banaszczuk-Kisiel, dyrektora Wydziału Promocji Urzędu Miasta Torunia, oraz pana Zbigniewa Derkowskiego, dyrektora Wydziału Kultury Urzędu Miasta Torunia, a także przedstawicieli pozostałych bliskich nam instytucji.

Witam serdecznie członka honorowego naszego Towarzystwa pana prof. Stanisława Salmonowicza. Witam także wszystkich członków Towarzystwa, którzy zechcieli przybyć na nasze spotkanie, aby zastanowić się nad teraźniejszością, i co, jak sądzę, ważniejsze, przyszłością naszego stowarzyszenia.

Szanowni Państwo, w roku 2016 obchodziliśmy 450 rocznicę zawarcia II pokoju toruńskiego. W związku z tym wydarzeniem organizowaliśmy wspólnie z Uniwersytetem oraz Muzeum Okręgowym, przy wsparciu finansowym Urzędu Miasta Torunia, konferencję naukową oraz debatę poświęcone traktatowi i jego konsekwencjom. Jednym z honorowych gości obchodów był dr Bruno Platter, Wielki Mistrz Zakonu Niemieckiego. W minionym roku organizowaliśmy lub współorganizowaliśmy także konferencję naukową młodych historyków miast „Idea miasta – model miasta", konferencję poświęconą problematyce edycji źródeł historycznych pt. „Editiones sine fine" oraz otwarte wykłady naukowe i Toruński Festiwal Nauki i Sztuki.

W minionym roku kontynuowaliśmy także rozpoczęte w latach poprzednich projekty naukowe finansowane przez Narodowe Centrum Nauki i Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Hu-

manistyki. Bierzemy też udział w kolejnych konkursach ogłaszanych cyklicznie przez te instytucje, pozyskując nowe projekty badawcze.

O wsparcie mniejszych projektów – ważnych jednak dla naszego miasta i regionu – wzorem lat ubiegłych występowaliśmy do władz samorządowych (Urzędu Miasta Torunia). W minionym roku tą drogą uzyskaliśmy dofinansowanie pięciu projektów, spośród których na dwa chciałbym zwrócić Państwa szczególną uwagę. Pierwszy z nich to wspomniana już konferencja naukowa i debata panelowa poświęcone II pokojowi toruńskiemu, drugi natomiast, realizowany już kolejny rok, to projekt „Katalog polichromii ściennych we wnętrzach świeckich z terenu historycznego Starego i Nowego Miasta (od końca XIII do początku XVI wieku)", mający na celu inwentaryzację malowideł oraz opublikowanie katalogu w formie drukowanej i wirtualnej. W najbliższym czasie zaprosimy Państwa na prezentację ukazującą postępy prac. Za wsparcie tych inicjatyw dziękujemy panu Michałowi Zaleskiemu, prezydentowi Miasta Torunia.

W roku 2016 aktywnie działało także wydawnictwo TNT. Pomimo trudności z pozyskiwaniem środków finansowych wydaliśmy kolejne tomy w seriach „Fontes" i „Roczniki TNT", a także materiały pokonferencyjne i książki ukazujące się poza seriami, utrzymując liczbę wydawnictw na poziomie zbliżonym do lat poprzednich. W dalszym ciągu ukazuje się nasze najważniejsze czasopismo „Zapiski Historyczne". Dzięki wsparciu ze strony władz miasta obok wersji elektronicznej w językach polskim i angielskim w dalszym ciągu czasopismo ukazuje się w postaci drukowanej, pokrywając zapotrzebowanie redakcji i prenumeratorów.

W kolejnym roku będziemy kontynuowali projekty zapoczątkowane w latach poprzednich oraz poszukiwali nowych form działania. Możliwości ku temu otwiera ogłoszenie roku 2017 „Rokiem Wisły" czy dwudziesta rocznica wpisania Toruńskiej Starówki na listę światowego dziedzictwa kulturowego UNESCO. Szczegóły dotyczące działalności naszego Towarzystwa w minionym roku przedstawi Państwu w kolejnej części zebrania profesor Roman Czaja – sekretarz generalny naszego Towarzystwa.

W roku 2016 z naszego grona odszedł członek wydziału III:

Prof. dr hab. Andrzej Bączyński

Urodził się 16 lipca 1933 w Grudziądzu. Po maturze, którą uzyskał w 1951 r. w I Liceum Ogólnokształcącym w Chełmnie, studiował fizykę na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W 1955 r. otrzymał stopień magistra na podstawie pracy wykonanej pod kierunkiem prof. Jerzego Rayskiego. Po rocznym okresie pracy w charakterze nauczyciela w II Liceum Ogólnokształcącym w Elblągu, w 1956 r. został zatrudniony na stanowisku asystenta w Katedrze Fizyki Doświadczalnej UMK. Stopień doktora nauk fizycznych otrzymał w roku 1963 na podstawie rozprawy pt. „Fotoprzewodnictwo oraz efekt fotowoltaiczny

w warstwach polikrystalicznych siarczku kadmu", której promotorem był prof. Aleksander Jabłoński. Równolegle do badań związanych z doktoratem, w latach 1958-1963 Bączyński – w ramach współpracy z Przemysłowym Instytutem Elektroniki w Warszawie – brał udział w badaniach dotyczących technologii wytwarzania fotooporników. Ich wynikiem był patent na technologie opornika fotoelektrycznego (na bazie siarczku kadmu), który był potem produkowany na skalę przemysłową w utworzonym w Toruniu Zakładzie Doświadczalnym, stanowiącym filię Przemysłowego Instytutu Elektroniki.

W latach 1964–1965 Andrzej Bączyński przebywał na stażu w Polytechnic Institute of Brooklyn w USA. Po powrocie do kraju zajmował się badaniami widm cząsteczek wieloatomowych. Tej problematyki dotyczyła jego rozprawa habilitacyjna pt. „Przejścia interkombinacyjne w drobinach wieloatomowych", na podstawie której w 1971 r. otrzymał na UMK stopień doktora habilitowanego. W latach 1972–1973 przebywał na uniwersytecie w Karlsruhe, gdzie zajmował się elektroniką kwantową i optyką nieliniową. Badania te kontynuował w Instytucie Fizyki UMK. W kierowanym przez niego Zakładzie Fizyki Stosowanej skonstruowano jeden z pierwszych w Polsce laserów barwnikowych. Stworzył nowoczesne laboratoria badawcze i dydaktyczne, w których wykształcił liczne grono specjalistów w zakresie optyki oraz fizyki laserów. Jako kierownik Zakładu Fizyki Stosowanej wniósł istotny wkład do rozwoju współpracy Instytutu Fizyki UMK z przemysłem.

W latach 1982–1987 kilkakrotnie przebywał jako profesor wizytujący na Uniwersytecie w Windsor, Ontario w Kanadzie, prowadząc badania zjawisk zachodzących podczas zderzeń atomów z innymi atomami lub cząsteczkami. Jego badania w tym okresie dotyczyły głównie procesów zderzeniowego przekazywania energii wzbudzenia elektronowego w atomach. W 1978 r. otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1991 r. zwyczajnego. Pełnił funkcje prodziekana Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii oraz zastępcy dyrektora Instytutu Fizyki UMK.

Zmarł 25 stycznia 2016 r. i został pochowany na cmentarzu parafialnym w Chełmnie.

Z naszego grona odszedł także członek zwyczajny Towarzystwa prof. dr hab. Marian Pawlak.

Bardzo proszę o powstanie i uczczenie pamięci zmarłych chwilą ciszy.

WYKŁAD PROF. DRA HAB. JANA PERSZONA
AMORIS LAETITIA. KONTYNUACJA CZY PRZEŁOM?

Powiedzonko „Boże młyny mielą powoli" w pewnym sensie odnosi się także do Kościoła katolickiego. Z perspektywy historycznej jest on instytucją bardzo stabilną, a jednocześnie dość powolną w działaniu. Niektóre decyzje doktrynalne czy ustrojowe zabierały tyle czasu, że koniec końców okazały się spóźnione. Ewidentnym przykładem karygodnego spóźnienia (inna rzecz, że nie zdawano sobie sprawy z wagi zagrożenia) Kościoła jako instytucji (a więc przede wszystkim papiestwa; Kościół jest bowiem hierarchiczny) była niezdolność do reformy w wieku XV. W rezultacie mieliśmy reformację Marcina Lutra, a dzisiaj jej 500-lecie.

Z drugiej strony ta długomyślność i cierpliwość dobrze służy wierze; recepcja kanonów wielkich soborów chrystologicznych trwała dziesiątki lat, a ciągle aktualny „kłopot" z odłamem tradycjonalistów Marcela Lefebvra dowodzi, że niewiele się zmieniło. Związane z dwiema sesjami synodalnymi na temat małżeństwa i rodziny ostre polemiki, jakich świadkiem była przez kilka ostatnich lat opinia publiczna, są – zwłaszcza dla Kościoła w Polsce – nie lada kłopotem. Niby wiedzieliśmy, że Kościół w krajach Zachodu już kilkadziesiąt lat temu w niektórych kwestiach skłaniał się ku faktycznej herezji (np. w sprawie recepcji encykliki „Humanae vitae" Pawła VI z 1968 r.[1]), że w wielu kręgach otwarta krytyka papieża i zwyczajnego nauczania Magisterium jest jakoś „modna", że w całej cywilizacji Zachodu (poza światem islamu) rodzina i małżeństwo przeżywają głęboki kryzys. Zapatrzenie Polaków w wiernego tradycji Jana Pawła II, a potem – w latach 2005–2012 – jego następcę Benedykta XVI sprawiało, że mieli wrażenie, iż Kościół i jego doktryna o małżeństwie są stałe i niezmienne jak opoka, której bramy piekielne nie zwyciężą. Co wcale nie przeszkadza, aby

[1] Opublikowanie encykliki wywołało niemal powszechny sprzeciw wśród katolików w krajach Zachodu. Nauczania Magisterium nie poparły niektóre Konferencje Biskupów, a wśród teologów zwolenników papieskiej doktryny było jak na lekarstwo. Największe kontrowersje budziło nauczanie Pawła VI o grzeszności antykoncepcji, która od lat 50. XX w. była w krajach Zachodu w powszechnym użyciu. Zob. A. M. Greeley, M. Greeley-Durkin, *How to save the Catholic Church*, New York 1984, s. 6 n.; K. D. Whitehead, *How Dissent become „institutionalized" in the Church in America*, Homiletic & Pastoral Review, July 1999, s. 20-28. Niektórzy teolodzy z braku recepcji encykliki (w USA w latach 80. odrzucało ją ok. 90% katolików, także duchownych). Zob. J. A. Komonchak, *Humanae Vitae and its Reception: Ecclesiological Reflections*, Theological Studies 39 (1978), s. 221-257; R. P. McBrien, *Who is a Catholic*, Denville NJ 1971, s. 158 n. Nie jest więc przypadkiem, że do kwestii moralności seksualnej oraz relacji między sumieniem osoby a „prawdą o człowieku" wraca Jan Paweł II. Zob. *Encyklika 'Veritatis splendor' Ojca Świętego Jana Pawła II do wszystkich biskupów Kościoła katolickiego o niektórych podstawowych problemach nauczania moralnego Kościoła*, Rzym 1993, nr 46-50.

jednocześnie znacząca większość katolików w Polsce wybrane elementy katolickiej etyki małżeńskiej w praktyce odrzucała lub ignorowała[2].

Podjęta przez papieża Franciszka inicjatywa zwołania synodu o rodzinie wywołała żywy rezonans w Kościele, ale dyskusja zaczęła się koncentrować na pytaniu, czy Kościół jest gotów na zmiany, zwłaszcza w swym podejściu do wiernych żyjących w związkach niesakramentalnych[3]. Jak się miało okazać, za sprawą Franciszkowej inicjatywy przez Kościół przeszła prawdziwa burza, której skutki mogą być dalekosiężne.

1. Dyskusja w Kościele: synod nadzwyczajny i zwyczajny o rodzinie 2014–2015

Gorąca dyskusja nad małżeństwem i rodziną, jakiej areną był Kościół powszechny w latach 2014–2016, angażowała nie tylko duchownych i środowiska teologiczne, ale także szeroką opinię publiczną. Polaryzacja stanowisk w gronie samych ludzi Kościoła, a jednocześnie tajemnicza postawa papieża i jego współpracowników (milczenie Franciszka długo tłumaczono pragnieniem, by nie wpływać na kształt dyskusji) sprawiały wrażenie, że w Kościele rzymskokatolickim dokonuje się doktrynalna i moralna „rewolucja". Na czoło dyskusji wysunięto dwa zagadnienia: dopuszczenie rozwiedzionych, a żyjących w nowych związkach, katolików do Eucharystii, oraz – co w kontekście dramatu skandali pedofilskich wydaje się bardzo dziwne – „uprawomocnienie" w Kościele (choć ostrożne) homoseksualizmu[4].

Przypomnę, że jeszcze przed zebraniem biskupów w jesieni 2014 r. kard. Walter Kasper, w czasie lutowego konsystorza, w wykładzie o małżeństwie zaproponował dopuszczenie katolików rozwiedzionych, a żyjących w nowych

---

[2] Daleko zaawansowany relatywizm moralny dotyczy coraz częściej Polaków. Tylko 21% uważa, że należy mieć twarde zasady moralne i nigdy od nich nie odstępować; 69% sądzi, że rozstrzyganie o dobru i złu powinno być sprawą wewnętrzną każdego człowieka; odsetek osób, które deklarują się jako wierzące i stosujące do wskazań Kościoła, zmniejszył się w latach 2005–2014 z 66% do 39%; z 32% do 52% wzrósł odsetek „wierzących na swój własny sposób". Zob. T. Jaklewicz, *Prawda w czasach zamętu*, Gość Niedzielny, 29 I 2017, nr 4, s. 26-29.

[3] Tuż przed synodem George Weigel (*Synodzie, myśl pozytywnie!,* Gość Niedzielny, 5 X 2014, nr 40/2014, s. 20-21), amerykański publicysta, oczekiwał od zgromadzonych biskupów dwóch rzeczy: by uwzględniając głęboki kryzys małżeństwa i rodziny zaproponować światu „drogocenną perłę: chrześcijańskie zrozumienie i doświadczenie małżeństwa". Tylko wyjście od prawdy o małżeństwie danej Kościołowi przez Chrystusa uzdalnia do wypracowania rozwiązań dla „sytuacji nieregularnych". Po wtóre: jego zdaniem Kościół współczesny ma znacznie więcej niż 40 lat temu (zapewne chodzi o „Familiaris consortio" z roku 1981) „narzędzi" do naprawy zepsutej kultury małżeństwa. Największym wkładem Kościoła w uzdrowienie rodziny jest „teologia ciała" Jana Pawła II, „najatrakcyjniejszy na świecie opis seksualności i jej relacji do małżeństwa". Weigel uważa, że wizja ta jest o wiele bardziej pociągająca niż magazyny z pogranicza pornografii i „nauczanie dżihadystów".

[4] Zob. T. Jaklewicz, *Przed synodem*, Gość Niedzielny, 5 X 2014, nr 40, s. 19-21; tenże, *Raban w Kościele,* ibid., 26 X 2014, nr 43, s. 19-21.

związkach, do Komunii św. pod pięcioma warunkami: skrucha z powodu rozpadu małżeństwa; brak nadziei na jego „odnowienie"; niemożliwość – bez zaciągnięcia winy (np. z powodu potomstwa w nowym związku) – rezygnacji z nowego związku; deklaracja pragnienia życia zgodnie z wiarą i wychowania w niej dzieci; pragnienie sakramentów jako źródła duchowej siły[5]. Później było już tylko goręcej: przed synodem rozgorzała dyskusja, prowadzona także przez liberalne media, w trakcie której z jednej strony spodziewano się „zmiany" dotychczasowej praktyki w Kościele katolickim, z drugiej zaś podkreślano, że – w świetle całej (opartej na wyraźnym i jednoznacznym w tym zakresie Objawieniu o nierozerwalności małżeństwa) tradycji i dyscypliny moralnej Kościoła – takie „poluzowanie" w ogóle nie wchodzi w grę.

Trzeba pamiętać, że prawie 25 lat temu, bo już w 1993 r., kilku niemieckich biskupów-ordynariuszy (Walter Kasper z diecezji Rottenburg-Stuttgart, Oscar Saier z Freiburga i Karl Lehman z Moguncji), odwołując się do swej zwyczajnej władzy biskupiej (biskup głową Kościoła partykularnego), zdecydowali, by – przy zachowaniu określonych warunków – dopuścić do Eucharystii rozwiedzionych, żyjących w powtórnych związkach[6]. Reakcją był dokument Kongregacji Nauki Wiary „List do biskupów Kościoła katolickiego na temat przyjmowania Komunii św. przez wiernych rozwiedzionych i żyjących w nowych związkach »Annus Internationalis Familiae«. Kongregacja, a więc pośrednio sam Jan Paweł II, zdecydowanie takie podejście odrzucała, wskazując na niezmienną doktrynę Kościoła w tym zakresie[7].

Tym razem kontrowersje trwały znacznie dłużej. Zanim ukazała się adhortacja papieża Franciszka, odbyły się dwie „odsłony" prac synodalnych, poprzedzone konsultacjami i rozesłaniem do episkopatów świata tzw. *instrumentum laboris*[8]. Pierwsze spotkanie ojców synodalnych (Nadzwyczajne Zgromadzenie Synodu Biskupów nt. „Wyzwania duszpasterskie związane z rodziną w kontekście nowej ewangelizacji") odbyło się w Watykanie w dniach 5–19 października 2014 r. Opracowany wtedy wstępny dokument-raport-draft, czyli tzw. *Relatio post disceptationem*, który 13 października trafił do mediów, wywołał w wielu kręgach sensację, a w innych zakłopotanie. W związku z „przeciekami" tekstu

---

[5] T. Jaklewicz, *Komunia dla rozwiedzionych?* Gość Niedzielny, 30 III 2014, s. 5.

[6] G. Bubel, W. Kasper, *Między tradycją a nowoczesnością*, [w:] *Leksykon wielkich teologów XX/XXI wieku*, t. 1, red. J. Majewski, J. Makowski, Warszawa 2003, s. 156.

[7] Kongregacja Nauki Wiary, *List do biskupów Kościoła katolickiego na temat przyjmowania Komunii świętej przez wiernych rozwiedzionych i żyjących w nowych związkach „Annus Internationalis Familiae"*, [w:] *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1966–1994*, red. Z. Zimowski, J. Królikowski, Tarnów 1995, s. 410-414.

[8] Przewodniczący Episkopatu Niemiec Reinhardt Marx po publikacji *Instrumentum laboris* oświadczył, że biskupi jego kraju popierają stanowisko kard. Waltera Kaspera i zgłoszą na synodzie wniosek o „złagodzenie" dyscypliny sakramentalnej dla katolików żyjących w powtórnych związkach. Zob. T. Jaklewicz, *Przed synodem*, s. 18-21; T. Terlikowski, *Sianie zamętu*, Do Rzeczy, nr 43(91), 2014, s. 56-57 .

wstępnego dokumentu „Relatio post disceptationem" w Kościele powstało wielkie zamieszanie. Uspokojenie przyszło dopiero po publikacji końcowej relacji synodalnej „Wyzwania duszpasterskie wobec rodziny w kontekście ewangelizacji", kiedy to wydawało się, że „rewolucji nie będzie", a w prasie katolickiej i mediach liberalnych zdawał się dominować głos biskupów „umiarkowanych", jak np. abp. Stanisława Gądeckiego[9]. Po zakończeniu tej sesji opublikowano *Relatio synodi*, która najbardziej kontrowersyjne fragmenty poprzedniej wersji dokumentu usuwała, ale pozostawiła sporo wątpliwości[10]. Wreszcie – po roku przerwy – papież Franciszek zwołał XIV Zgromadzenie Zwyczajne, które obradowało w dniach 4–25 października 2015 r. Jego owocem (tym razem „przecieki" z synodu były marginalne) miała być oczekiwana adhortacja papieska[11].

2. Adhortacja papieża Franciszka i jej recepcja

Po ukazaniu się długo oczekiwanego dokumentu – bo po około 3 latach od przygotowań do Nadzwyczajnego Synodu Biskupów o Rodzinie (I synod jesień 2014 r.) – w Kościele, zamiast oczekiwanego uspokojenia sytuacji, wybuchła jeszcze większa konfuzja. *Posynodalna adhortacja apostolska Amoris laetitia. O miłości w rodzinie* (podpisana przez papieża Franciszka 19 marca 2016 r.[12]), stanowiąca, zdaniem wielu teologów, bogate kompendium duszpasterskie dla formacji katolickich małżeństw i rodzin, zawiera kilka miejsc, które – ze względu

---

[9] Szczególne reakcje wywołała – co prawda zawoalowana – pozytywna ocena homoseksualizmu oraz zupełny brak kategorii grzechu w „opisywaniu" tzw. sytuacji nieregularnych. Ze zdecydowaną krytyką wielu fragmentów *Relatio* wystąpił m.in. abp Stanisław Gądecki, a także kardynałowie Raymond Burke, Gerhard Müller, George Pell i Robert Sarah. Zob. T. Jaklewicz, *Raban w Kościele*, s. 19-20; G. Górny, *Rewolucji nie było*, wSieci, nr 44(99), 2014, s. 90 n.

[10] Zob. J. Rokita, *Czekając na głos Franciszka. Dwugłos o synodzie*, wSieci, 2014, nr 44(99), s. 93-95; *Nauka Kościoła jest niezmienna. O synodzie ds. rodzin, nierozerwalności małżeństwa oraz współczesnych zagrożeniach dla wolności, z prefektem Kongregacji Nauki Wiary kard. Gerhardem Ludwigiem Muellerem rozmawia Stefan Sekowski*, Gość Niedzielny, 2 XI 2014, nr 44, s. 26-27; *Otwarty od 2 tysięcy lat. O owocach synodu biskupów z abp. Stanisławem Gądeckim rozmawiają ks. Tomasz Jaklewicz i ks. Piotr Studnicki*, Gość Niedzielny, 26 X 2014, nr 43, s. 22-23. Przeprowadzona przed II synodem w Niemczech ankieta wykazała, że „większość oczekuje większego zrozumienia ze strony Kościoła dla form współżycia, które z tym ideałem nie są zgodne", i w życiu katolików bez ślubu (lub z ślubem cywilnym) dostrzega wiele cech charakterystycznych dla prawdziwej miłości. Niewłaściwe jest też duszpasterstwo, które wymaga od takich wiernych nawrócenia, i „selektywnie" i „w ukryciu" dopuszcza rozwiedzionych do Komunii św. Zob. T. Jaklewicz, *Niemieccy katolicy o małżeństwie*, Gość Niedzielny, 3 V 2015, nr 18, s. 7.

[11] Bardzo krytycznie do jesiennej sesji synodu odniósł się intelektualista amerykański George Weigel. Zarzuca on „dyrygentom" synodu nieodpowiedzialne skoncentrowanie się na „sytuacjach nieregularnych" ,zamiast zaproponowania Kościołowi recepty na nową ewangelizację małżeństwa i rodziny. Zażarte spory teologiczne nie są w Kościele niczym nowym, ale „nowością" jest fakt, że niektórzy biskupi synodalni (reprezentujący „Kościoły, które wymierają") błędnie rozumieją ideę rozwoju doktryny. Zob. *Synod rzeczywiście nadzwyczajny*, Gość Niedzielny, 2 XI 2014, nr 44, s. 29.

[12] Kraków 2016. Dokument liczy aż 9 rozdziałów i 270 stron.

na swą nieprecyzyjność – budzą wątpliwości i emocje. Tak więc po publikacji *Amoris laetitia* spór rozgorzał na nowo. Jego przedmiotem są w zasadzie trzy punkty dokumentu: nr 300, 301 i 305. Gdyby chodziło o nauczanie papieskie niższej rangi, np. homilię czy wywiad prasowy albo kilka zdań na Tweeterze, można by rzecz zbagatelizować. Tymczasem idzie o oficjalne, choć zwyczajne nauczanie Magisterium. Oficjalną wykładnię takich wypowiedzi może dać sam autor – czyli papież – lub w jego imieniu Kongregacja Nauki Wiary. Tymczasem przez długi czas sam Franciszek milczał, a prefekt Kongregacji kard. Ludwig Müller na zapytania episkopatów czy pojedynczych pasterzy odpowiadał – przez niemal cały rok 2016 – bardzo ogólnie, słusznie stwierdzając, że nowe wypowiedzi Magisterium należy „czytać" i „interpretować" w świetle całej, dotychczasowej doktryny Kościoła. Czyli *nihil novi sub sole*[13].

Jednak „raban w Kościele" trwał; zaraz po opublikowaniu adhortacji jeden z prominentnych kardynałów, cieszący się zaufaniem papieża, Christopher Schönborn, w wywiadzie udzielonym jezuickiemu „Civilta Cattolica", a potem „Corriere della Sera", zajął się objaśnianiem jej „wątpliwych" fragmentów. W długiej praktyce ostatnich pontyfikatów był to wyłom; dotychczas interpretacją wypowiedzi/dokumentów Stolicy Apostolskiej zajmowała się z urzędu Kongregacja Nauki Wiary[14]. 22 grudnia 2016 r. w wywiadzie udzielonym katolickiej agencji KNA przewodniczący Konferencji Episkopatu Niemiec kard. Reinhard Marx zinterpretował adhortację jako „drogę" do otwarcia dla rozwiedzionych w oparciu o decyzję sumienia jednostki (jednak bez konieczności nawrócenia) możliwości udziału w Komunii św.[15] Inną drogą poszedł abp Charles Chaput, metropolita Filadelfii w USA. W siedmiostronicowym dokumencie pt. „Duszpasterskie wytyczne dla wdrożenia w życie Amoris laetitia" jasno stwierdza, że subiektywne sumienie nie może być ustawiane w opozycji do obiektywnej prawdy moralnej; cytując *Veritatis splendor* przypomina, że „sumienie nie jest autonomicznym i wyłącznym źródłem stanowienia o tym, co dobre i złe", że „Jest ono zastosowaniem prawa do konkretnego przypadku" oraz że „prawda o dobru moralnym, wyrażona w prawie rozumu, jest w praktyce i w konkretnej sytuacji rozpoznawana przez osąd sumienia". Zalecając duszpasterzom wrażliwość, delikatność i miłosierdzie, abp Chaput przypomina, że papież Franciszek sam podkreśla, iż adhortacja nie zmienia nauczania Kościoła ani nie ustanawia żadnych nowych norm prawnych. Dlatego musi być czytana

---

[13] Por. *Nauka Kościoła jest niezmienna*, s. 26-27. Kard. G. Müller zauważa, że osoby rozwiedzione, żyjące w drugim związku cywilnym, obiektywnie żyją w stanie grzechu ciężkiego.

[14] Zob. D. Kowalczyk, *Kard. Schönborn wyjaśnia?,* Gość Niedzielny, 17 VII 2016, nr 29, s. 38. Zdaniem dziekana Wydziału Teologii na Uniwersytecie Gregoriańskim wyjaśnienia kardynała były jeszcze bardziej niejasne niż ustępy *Amoris laetitia*. Podobnie mętny jest wywód abp. Berlina, Heinera Kocha. Zob. *Będziemy posłuszni papieżowi. O Niemczech jako kraju misyjnym i konsekwencjach „Amoris laetitia" z abp. Heinerem Kochem rozmawia Tomasz Kycia*, Gość Niedzielny, 26 VI 2016, nr 26, s. 20-21.

[15] Zob. W. Góralski, *Nie ustają spory*, Niedziela, nr 3, 15 I 2017, s. 28-29.

w kontekście całej tradycji katolickiego nauczania i życia. Jednym z elementów tej tradycji jest – zanim zostanie dopuszczona do Eucharystii – konieczność nawrócenia osoby żyjącej w obiektywnej sytuacji grzechu (w nowym, niesakramentalnym związku) oraz decyzja życia w czystości[16].

Z kolei prasa ujawniła, że Franciszek napisał prywatny list skierowany do biskupa Buenos Aires; jest w nim pozytywna ocena instrukcji tam opracowanej, dotyczącej postępowania wobec rozwiedzionych żyjących w nowych związkach. Biskupi argentyńscy stwierdzają, że *Amoris laetitia* otwiera możliwość dopuszczenia do sakramentów pojednania i Eucharystii katolików żyjących w nowym, niesakramentalnym związku. Nie chodzi o jakieś ogólne pozwolenie, ale o proces rozeznania z duszpasterzem, który może do takiej decyzji prowadzić. Papież miał napisać, że „tekst jest bardzo dobry i w pełni oddaje sens rozdziału VIII »Amoris laetitia«"[17]. Papież wydaje się więc w tym przypadku stać po stronie „progresistów", którzy – formalnie nie negując ani zasady nierozerwalności ważnie zawartego małżeństwa, ani nie polemizując z tradycyjną dyscypliną sakramentalną Kościoła – proponują, by indywidualnemu sumieniu katolika przyznać prawo decyzji w kwestii przystąpienia do Komunii św.[18] Tymczasem cała encyklika Jana Pawła II *Veritatis splendor* poświęcona była właśnie kwestii uniwersalnej prawdy o dobru, którą prawidłowo uformowane sumienie rozpoznaje i respektuje. Nie jest więc ono ani źródłem prawdy o dobru i złu (norm moralnych), ani nieomylną, zupełnie autonomiczną „wyrocznią"[19].

Takie postawienie sprawy rodzi wiele pytań: czy to tylko 'luźna uwaga' czy też rozstrzygnięcie obowiązujące cały Kościół? Czy biskupi, którzy odmiennie niż Argentyńczycy rozumieją nauczanie adhortacji, winni swe wypowiedzi skorygować? Czy mamy może do czynienia z decentralizacją doktryny Kościoła o małżeństwie i Eucharystii, czyli każdy biskup ma prawo inaczej tę sprawę rozstrzygnąć? Czy miarodajne jest to, co latem 2016 r. zrobił abp Charles Cha-

---

[16] Zob. T. Jaklewicz, *Jak to zrobili w Filadelfii?* Gość Niedzielny, 17 VII 2016, nr 29, s. 26-28.

[17] Zob. T. Jaklewicz, *Potrzeba jasnej wykładni*, Gość Niedzielny, 2 X 2016, nr 40, s. 34. Ks. Jaklewicz dodaje, że po publikacji adhortacji ukazał się list 45 teologów, którzy prosili papieża o wyjaśnienia. Bardzo krytycznie o „niedopowiedzeniach" papieża Franciszka i jego „miękkiej" ewolucji doktrynalnej pisze G. Kucharczyk, *Dokąd zmierza papież Franciszek*, Do Rzeczy, 8 I 2017, nr 1/2017, s. 52-53.

[18] Jak celnie zauważa George Weigel (*Paweł, Apollos i Kefas raz jeszcze*, Gość Niedzielny, 19 II 2017, nr 7, s. 7), brak klarownej wykładni AL prowadzi do tragicznej dla Kościoła powszechnego sytuacji, kiedy to w jednym kraju (lub w jednej diecezji) biskup podtrzymuje nauczanie tradycyjne (rozwiedzeni i żyjący w ponownych związkach mogą przystąpić do Komunii św. po uregulowaniu swego statusu – czyli nawróceniu), w innym zaś zachęca się ich do Komunii, jeśli „w sumieniu mają pokój z Bogiem". Publicysta podaje dylemat rozwiedzionej i żyjącej w nowym związku mieszkanki Portsmouth w Anglii (tamtejszy bp Philip Egan wydał objaśnienie AL zgodne z eklezjalną tradycją), mającej domek letniskowy na Malcie, której biskupi (abp Charles Scicluna, bp Mario Grech) takie osoby – jeśli ich sumienie na to pozwala – do Komunii św. zachęcają.

[19] *Encyklika Veritatis splendor*, nr 54-64.

put z Filadelfii, który objaśnia dokument papieski „po staremu"; czy rację mają episkopat Malty i episkopat Niemiec, które z *Amoris laetitia* „wyczytały" coś odwrotnego; tam praktycznie uznano, że Franciszek „dopuszcza" implicite przekonanie, że w „procesie rozeznania" nie jest konieczne nawrócenie.

Kanonista z UKSW, ks. prof. Wojciech Góralski, komentując – spóźnione o prawie rok – wystąpienie Kardynała Prefekta Gerharda Ludwiga Müllera, wyjaśnia, że w towarzyszeniu i rozeznaniu duszpasterskim nie wystarczy samo zweryfikowanie sytuacji (choć obiektywnie człowiek jest w sytuacji grzechu, subiektywnie winny być nie musi, albo nie jest w pełni winny, a tym samym „może żyć w łasce Bożej" nr 305 AL). W danym przypadku kompetentny duszpasterz może się zorientować, że w dotychczasowym życiu „małżonków" obiektywnie żyjących w stanie grzechu ciężkiego (cudzołóstwo) nie było ich winy subiektywnej z powodu szczególnych okoliczności. Jeśli jednak towarzyszenie i rozeznanie ma prowadzić do nawrócenia, duszpasterz musi uświadomić małżonkom, że tego rodzaju forma życia wspólnego jest obiektywnie niezgodna z Ewangelią. Oczywiście przyjęcie tego pouczenia może potrwać; towarzyszenie i rozeznanie jest procesem. Gdy kapłan dostrzeże otwartość na problem i dobrą wolę, może zaproponować im spowiedź i przyjąć od nich przemyślaną decyzję życia „jak brat z siostrą" – i dopiero wtedy udzielić sakramentalnej absolucji, a potem Komunii św. Gdyby te osoby mimo wysiłków znów wpadły w grzech, spowiednik mógłby im rozgrzeszenia udzielić. Przy trwałej recydywie zaś – roztropnie sakramentalne pojednanie odłożyć, do czasu zdecydowanej poprawy. Przyjęcie praktyki, o której mówił przewodniczący Konferencji Episkopatu Niemiec kard. Reinhard Marx (udzielanie rozgrzeszenia i Komunii św. małżonkom bez podjęcia nawrócenia zwieńczonego decyzją zmiany życia), byłoby sprzeczne z zasadami Ewangelii. Uderzałoby w nierozerwalność małżeństwa (sankcjonowanie drugiego związku) i w świętość Eucharystii (przyjmowanie jej w stanie grzechu ciężkiego)[20].

Po kilkunastu miesiącach prawdziwego zamętu i gorszących polemik, co sprawiało wrażenie, że w Kościele równouprawnione są błąd i prawda, a odwieczna doktryna oparta na Objawieniu może być oficjalnie odrzucana przez prawowiernych biskupów, zabrał głos Kardynał Prefekt. Dziwić może jedynie, dlaczego tak późno? Wszak już 9 września 2016 r. z pytaniami o interpretację spornych punktów VIII rozdziału *Amoris laetitia* zwróciło się do papieża Franciszka czterech prominentnych kardynałów[21]. Nie jest wprawdzie w zwyczaju, by na takie pytania odpowiadał sam Następca św. Piotra, ale zwłoka w udzieleniu miarodajnej odpowiedzi przez właściwy organ Stolicy Świętej wydaje się znacząca. Być może na papieża wywierano naciski (progresywne episkopaty),

---

[20] Zob. W. Góralski, *Uczynić Ewangelię małżeństwa i rodziny bardziej atrakcyjną dla ludzi*, Niedziela 12 II 2017, nr 7, s. 16-17.

[21] Por. T. P. Terlikowski, *Reforma Franciszka*, Do Rzeczy 16-22 I 2017, nr 3, s. 56-57.

być może sam Franciszek nie zdawał sobie sprawy z dramatycznych reperkusji, jakie jego milczenie wywołuje w samym Kościele.

Wreszcie jednak Rzym zabrał głos. W wywiadzie z 1 lutego 2017 r. dla miesięcznika „Il Timone" kard. Gerhard Müller dał do zrozumienia, że występuje nie jako „dyskutant", ale w imieniu Stolicy Apostolskiej, jako prefekt Kongregacji powołanej do strzeżenia i obrony depozytu wiary i obyczajów[22]. Stwierdził, że nie może być sprzeczności między doktryną Kościoła a sumieniem człowieka. „Nie można na przykład powiedzieć, że istnieją okoliczności, w których cudzołóstwo nie byłoby grzechem śmiertelnym. Dla doktryny katolickiej niemożliwe jest współistnienie grzechu śmiertelnego i łaski usprawiedliwiającej. Aby przezwyciężyć tę absurdalną sprzeczność, Chrystus ustanowił dla wiernych sakrament pokuty i pojednania z Bogiem i Kościołem". I kontynuował: „Amoris laetitia trzeba jednoznacznie intepretować w świetle całej nauki Kościoła. To niewłaściwe, że wielu biskupów intepretuje adhortację według własnego rozumienia nauczania papieża. Papież intepretuje słowa biskupów, ale biskupi nie są powołani do intepretowania papieża. Biskup jako nauczyciel Słowa musi być najpierw dobrze uformowany, aby mu nie groziło, że ślepy będzie prowadził za rękę innych ślepców". Pytany o aktualność zasady podanej w *Familiaris consortio* (osoby w nowym związku winny zobowiązać się do życia w wstrzemięźliwości, aby przystąpić do sakramentów[23]) mówił, że „tego warunku nie można usunąć. Nie jest to bowiem tylko prawo pozytywne Jana Pawła II, ale wyraził on to, co jest konstytutywnym elementem chrześcijańskiej teologii moralnej i teologii sakramentów. Zdaniem Kardynała Prefekta „dyskutanci" nie znają też *Veritatis splendor*, gdzie Jan Paweł II wykłada doktrynę o czynie „wewnętrznie złym" (w tym przypadku chodzi o cudzołóstwo) *intrinsece malum*[24]. Dla Ko-

---

[22] Kardynał wprost zacytował art. 51 Konstytucji Apostolskiej „Pastor Bonus" Jana Pawła II, stwierdzając, że „tylko papież może intepretować nauczanie papieża albo może to uczynić za pośrednictwem Kongregacji Nauki Wiary". Zob. W. Góralski, *Uczynić Ewangelię małżeństwa i rodziny bardziej atrakcyjną dla ludzi*, s. 16.

[23] Jan Paweł II (*Adhortacja apostolska Familiaris consortio Ojca Świętego Jana Pawła II do biskupów, kapłanów i wiernych całego Kościoła katolickiego o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym*, Rzym 1993, nr 84), omawiając status rozwiedzionych, żyjących w nowych (oczywiście niesakramentalnych) związkach, stwierdza: „Kościół […] potwierdza swoją praktykę, opartą na Piśmie Świętym, niedopuszczania do komunii eucharystycznej rozwiedzionych, którzy zawarli ponowny związek małżeński. Nie mogą być dopuszczeni do komunii świętej od chwili, gdy ich stan i sposób życia obiektywnie zaprzeczają tej więzi miłości między Chrystusem i Kościołem, którą wyraża i urzeczywistnia Eucharystia. […]. Pojednanie w sakramencie pokuty – które otworzyłoby drogę do komunii eucharystycznej – może być dostępne jedynie dla tych, którzy żałując, że naruszyli znak Przymierza i wierności Chrystusowi, są szczerze gotowi na taką formę życia, która nie stoi w sprzeczności z nierozerwalnością małżeństwa. Oznacza to konkretnie, że gdy mężczyzna i kobieta, którzy dla ważnych powodów – jak na przykład wychowanie dzieci – nie mogąc uczynić zadość obowiązkowi rozstania się, »postanawiają żyć w pełnej wstrzemięźliwości, czyli powstrzymywać się od aktów, które przysługują jedynie małżonkom«".

[24] Konkretnie chodzi tu o nr 80 Encykliki *Veritatis splendor* Jana Pawła II, w którym papież przypomina nauczanie Vaticanum II o czynach, które są „wewnętrznie złe" – to znaczy są one złe

ścioła małżeństwo jest wyrazem uczestnictwa w jedności między Chrystusem Oblubieńcem i Jego Oblubienicą-Kościołem. „Nie jest to, jak niektórzy powiedzieli podczas synodu, zaledwie mglista analogia. Nie! To jest istota sakramentu i żadna władza na niebie i na ziemi, ani aniołowie, ani papież, ani sobór lub też uchwała biskupów nie ma władzy, by to zmienić" – rzekł kardynał[25].

Celem zwołanych przez Ojca Świętego dwóch synodów, a tym bardziej opublikowanej adhortacji o małżeństwie i miłości, nie było oczywiście wywołanie zamętu czy ujawnienie drzemiących w Kościele (także wśród hierarchii) bolesnych podziałów na tle doktryny o nierozerwalności małżeństwa oraz tzw. etyki seksualnej. Gorąca polemika – zgodnie z paradygmatem tzw. społeczeństwa informacyjnego prowadzona „przy otwartej kurtynie" – pośrednio dotyczy bowiem także dyscypliny sakramentu Pokuty i Eucharystii.

Franciszek chciał otwartej, nieskrępowanej dyskusji, klarownej diagnozy kryzysu małżeństwa i rodziny w skali globalnej, wreszcie zaś – czemu daje w dokumencie jednoznaczny wyraz – „nowej ewangelizacji" małżeństwa i rodziny. Tej ostatniej, z ukazaniem wielorakich i zróżnicowanych (w zależności od regionu, systemu politycznego, sytuacji ekonomicznej itd.) trudności, jakie współcześnie rodzina i małżeństwo napotyka, nadaje w życiu Kościoła znaczenie priorytetowe. Franciszek stawia w adhortacji wysokie wymagania duszpasterzom; w formowaniu do katolickiego małżeństwa oraz w duszpasterstwie rodzin winni oni nie tylko opierać się na diagnozach/wskazaniach/danych socjologicznych, ale przede wszystkim wzorcach biblijnych. Innym wyzwaniem, jakie wyłania się z AL, jest konieczność prowadzenia w każdej parafii prawdziwego duszpasterstwa rodzin. To zaś wymaga przejścia z duszpasterstwa masowego na zindywidualizowane[26]. Radykalnie wzrasta też odpowiedzialność spowiednika/powiernika duchowego za tylekroć przywołany w AL „proces rozeznawania". Papież decyzję, którą trzeba podjąć w każdym pojedynczym przypadku, scedował na kapłana i uwikłanego w powtórny związek penitenta[27]. Przesłaniem całej adhortacji jest więc nie podawanie prostych i jasnych reguł „dopuszczania" do Eucharystii czy jej „zabraniania", ale zaproszenie do radykalizmu ewangelicznego, czyli pytania człowieka o jego relację z Jezusem Chrystusem. Innymi słowy, nie chodzi o „przystępowanie" czy nie kogoś do Komunii świętej, ale o przyprowadzenie konkretnego człowieka do żywego Zbawiciela. Pierwszym bowiem i poniekąd jedynym „prawem" w Kościele jest zbawienie człowieka[28].

---

zawsze i same z siebie, ze względu na swój przedmiot, a niezależnie od intencji działającej osoby i od okoliczności.

[25] Zob. W. Góralski, *Uczynić Ewangelię małżeństwa*, s. 17; T. Jaklewicz, *Kardynał Müller o „Amoris laetitia"*, Gość Niedzielny 12 II 2017, nr 6, s. 4.

[26] Zob. *Papież podniósł poprzeczkę. O sporach wokół papieskiego nauczania o rodzinie, o drodze rozeznawania i prorockiej wizji Franciszka mówi ks. dr Przemysław Drąg, dyrektor Krajowego Ośrodka Duszpasterstwa Rodzin*, Gość Niedzielny, 22 I 2017, nr 3, s. 31 n.

[27] Ibid., s. 32.

[28] Ibid., s. 32.

Wnioski

1. Przez niemal trzy lata od rozesłania *Instrumentum laboris* do publikacji *Amoris laetitia* w Kościele katolickim trwała szczera, choć zdominowana przez problemy drugorzędne, dyskusja na temat małżeństwa i rodziny. Papież i Kongregacja Nauki Wiary w zasadzie w tej dyskusji nie uczestniczyli. Siła i znaczenie mediów (zwanych 'liberalnymi') była w tej dyskusji tak wielka, że biskupi forsujący tzw. reformy znaleźli w nich sojusznika.

2. Intencją papieża Franciszka nie było wywołanie konfliktu, ale sformułowanie odnowionej wizji małżeństwa i rodziny i zaproponowanie integralnej propozycji-strategii duszpasterskiej. W gruncie rzeczy idzie mu o program ewangelizacji, z której nikt – ze względu na życie w „sytuacji nieregularnej", nieodpowiadającej ideałowi małżeńskiemu w świetle Objawienia Bożego i tradycji cywilizacji chrześcijańskiej – nie jest wykluczony ani pozostawiony sam sobie.

3. Tymczasem gros dyskusji poświęcono sprawie „dopuszczenia" katolików żyjących w drugim, niesakramentalnym związku, do Komunii św. oraz – ale w znacznie mniejszym zakresie – statusowi antropologicznemu/zbawczemu osób /związków homoseksualnych. Taki stan rzeczy stanowić musi, z „papieskiego" punktu widzenia, niepowodzenie wielkiej i zbożnej inicjatywy.

4. Okazało się, że znaczna część Kościołów, które George Weigel nazywa „wymierającymi", faktycznie żyje „w herezji" i „po heretycku" myśli; to znaczy przestała już rozumieć naturę małżeństwa i rodziny w kategoriach Objawienia i prawa naturalnego. Rzecz staje się ewidentna, gdy (bez żadnej wzmianki o kategorii grzechu i pokucie) usiłuje się mówić o „stopniowalności" życia w łasce (rozwiedzeni w drugim związku) i „partycypacji" w miłości osób, które żyją w związkach homoseksualnych.

5. Po publikacji *Amoris laetitia* doszło do bezprecedensowej (przynajmniej gdy idzie o ostatnie dwa pontyfikaty: Jana Pawła II i Benedykta XVI) sytuacji. W procesie recepcji adhortacji biskupi różnych krajów doszli do sprzecznych wniosków, czemu dali wyraz, wydając instrukcje pastoralne dla swoich diecezji. Dotyczy to zwłaszcza trzech punktów (300, 301, 305), które traktują o „odpowiedzialnym rozeznaniu" sytuacji przez żyjącego w powtórnym związku katolika i przez duszpasterza, co w niektórych przypadkach mogłoby prowadzić do sakramentalnego rozgrzeszenia i Komunii św. W oparciu o ten sam dokument papieski jedni biskupi zalecali więc dopuszczanie takich wiernych do Eucharystii, drudzy – powołując się na odwieczną praktykę Kościoła – przeciwnie.

6. W sytuacji doktrynalnego i praktycznego zamętu w Kościele oczekiwanie na szybkie i klarowne wyjaśnienie (czyli normatywną interpretację adhortacji przez *Magisterium Ecclesiae*) wydaje się naturalne. Tymczasem – z nieznanych powodów – Stolica Apostolska uczyniła to ustami prefekta Kongregacji Nauki Wiary dopiero 1 lutego 2017 r. Tak długa zwłoka, być może związana ze sprzecznością opinii w samym Watykanie, przyczyniła się do uprawomocnienia błędnej teologii moralnej i niedopuszczalnej praktyki duszpasterskiej.

7. Obydwa synody o małżeństwie i rodzinie, publikacja posynodalnej adhortacji oraz towarzysząca tym zdarzeniom dyskusja w Kościele każą wnioskować, że głęboki kryzys małżeństwa i rodziny w świecie współczesnym stał się poważnym kryzysem samego Kościoła. Idzie nie tylko o miliony katolików żyjących w „sytuacjach nieregularnych", czyli w grzechu, ale także o wyraźne „pęknięcie" (w zakresie moralności małżeńskiej) w poglądach biskupów. Mogło się wydawać, że – dzięki wysiłkom dwóch poprzednich papieży – „kryzys *Humanae Vitae*" został zażegnany. Dyskusja, prowadzona w kontekście *Amoris laetitia*, dowodzi, że „problemy z ortodoksją" mają nie tylko teolodzy-moraliści, ale też liczni biskupi.

8. Zdecydowane, choć spóźnione, wystąpienie kard. Ludwiga Müllera, objaśniające dyskusyjne punkty adhortacji w perspektywie kontynuacji i ciągłości doktryny katolickiej o małżeństwie i warunkach uczestnictwa w Eucharystii, kładzie być może kres oficjalnej, a uprawianej przez niektórych biskupów „kontestacji" Tradycji. Nie jest jednak w stanie uleczyć „praktycznej herezji", zakorzenionej w mentalności i stylu życia wielkich rzesz nominalnych katolików.

9. Jeśli zasadniczym przesłaniem Adhortacji jest (jak pisze Franciszek w nr 5) propozycja dla chrześcijańskich rodzin, „która pobudzi je do docenienia darów małżeństwa i rodziny oraz do podtrzymania miłości silnej i pełnej wartości, jak wielkoduszność, zaangażowanie, wierność i cierpliwość" i zachęci „wszystkich, by byli znakiem miłosierdzia i bliskości tam, gdzie życie rodzinne nie jest realizowane w sposób doskonały lub nie przebiega w pokoju i radości", to wybiórcza koncentracja na lekturze trzech kontrowersyjnych punktów (Rozdział VIII) jest nieporozumieniem. Autor *Amoris laetitia* zapewne nie takiej reakcji się spodziewał.

PROTOKÓŁ
WALNEGO ZGROMADZENIA CZŁONKÓW TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU W DNIU 20 LUTEGO 2017 ROKU

Porządek obrad

Część I – publiczna

1. Zagajenie i omówienie działalności Towarzystwa w roku 2016 – prof. dr hab. Andrzej Radzimiński, prezes Towarzystwa Naukowego w Toruniu.

2. Publiczny wykład naukowy – ks. prof. dr hab. Jan Perszon: „*Amoris laetitia* – kontynuacja czy przełom?".

Ad 1. Prezes TNT, prof. dr hab. Andrzej Radzimiński, otworzył obrady Walnego Zgromadzenia. W imieniu Zarządu powitał wszystkich przybyłych członków TNT oraz gości. Prezes omówił szczegółowo działalność TNT w roku kalendarzowym 2016 oraz nakreślił plan prac w perspektywie nowego, 2017 r. Podkreślił, że w 2016 r., 141. swojej działalności, Towarzystwo zorganizowało lub współorganizowało liczne konferencje i wydarzenia naukowe. Dziełem Towarzystwa była konferencja „Editiones sine fine" (12–13 maja 2016). Towarzystwo było organizatorem konferencji naukowej „Idea miasta – model miasta. Wyobrażenia na temat miast na przestrzeni dziejów" (3–4 czerwca 2016). W dniach 19–21 października 2016 r. TNT zorganizowało konferencję międzynarodową „Prusy Królewskie i Krzyżackie po II Pokoju Toruńskim w latach 1466–1525".

W 2016 r. TNT zorganizowało lub współorganizowało wydarzenia popularyzujące naukę, w tym m.in. Toruński Festiwal Nauki i Sztuki oraz kolejną sesję Colloquia Torunensia. Prezes wskazał na umiędzynarodowienie kręgu recenzentów kwartalnika „Zeszyty Historyczne", publikację i udostępnienie online wersji polskiej i angielskiej tomu 81 „Zapisek Historycznych", publikację online „Bibliografii Pomorza Wschodniego i Zachodniego oraz krajów regionu Bałtyku", edycję papierową i online woluminu 21 „Ordines Militares Colloquia Torunensia Historica. Yearbook for the Study of the Military Orders". Wydany został *Traktat 'De institutione regii puerii'* (Fontes 110).

W 2017 r. zapowiada się wiele ważnych wydarzeń, jak „Debata Kopernikańska" (3 kwietnia 2017), „Rok Wisły" czy rocznica wpisania toruńskiej Starówki na listę zabytków UNESCO. Towarzystwo planuje czynny udział w tych wydarzeniach tak ważnych dla miasta Torunia i toruńskiego środowiska naukowego.

Prezes TNT, prof. Andrzej Radzimiński, przypomniał sylwetkę zmarłego w 2016 r. prof. Andrzeja Bączyńskiego.

Na zakończenie wystąpienia szczególne podziękowanie prezes skierował do Zarządu TNT oraz jego etatowych pracowników. Podkreślił ich zaangażowanie i oddanie w trosce o sprawne działanie Towarzystwa Naukowego w Toruniu.

Ad 2. W drugim etapie publicznej części Walnego Zgromadzenia TNT wystąpił z wykładem ks. prof. dr hab. Jan Perszon z Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Wygłosił wykład „*Amoris laetitia* – kontynuacja czy przełom?". Profesor podjął istotny temat dotyczący małżeństwa i rodziny w kontekście ostatnich dwóch synodów, które były śledzone przez cały świat, a dotyczyły podstawowej wspólnoty, jaką jest małżeństwo i w jego następstwie – rodzina. Wykład spotkał się z bardzo żywym zainteresowaniem zgromadzonych.

Część II – administracyjna

1. Wystąpienie Prezesa TNT.
2. Wybór Prezydium Zgromadzenia.

3. Przyjęcie protokołu z poprzedniego Walnego Zgromadzenia.

4. Sprawozdanie Zarządu za rok 2016.

5. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.

6. Dyskusja nad sprawozdaniami i podjęcie uchwały w sprawie absolutorium dla Zarządu za rok 2016.

7. Przedstawienie wniosku i podjęcie uchwały w sprawie nadania profesorowi Januszowi Małłkowi tytułu członka honorowego Towarzystwa Naukowego w Toruniu.

8. Ogłoszenie nazwisk nowych członków.

9. Ustalenie wysokości składek członkowskich na rok 2017.

10. Wolne wnioski i zakończenie.

Ad 1. Zgodnie z par. 13 p. 2 Statutu TNT Walne Zgromadzenie zwołane w pierwszym terminie wymaga obecności co najmniej 1/3 członków, a w drugim terminie zostaje zwołane bez względu na liczbę obecnych. Aktualnie TNT liczy 457 członków. Prezes TNT, zabierając głos, stwierdził, że na liście obecności nie było wymaganego quorum, dlatego zarządził 15-minutową przerwę, po której rozpoczęto obrady.

Ad 2. Na wniosek prezesa TNT prof. dra hab. Andrzeja Radzimińskiego na przewodniczącego Zgromadzenia wybrano ks. dra hab. Piotra Roszaka, prof. UMK, a na sekretarza zaproponowano ks. dra hab. Krzysztofa Krzemińskiego, prof. UMK. Zebrani jednomyślnie przyjęli te kandydatury.

Ad 3. Przewodniczący Zgromadzenia zarządził głosowanie nad przyjęciem protokołu z poprzedniego Walnego Zgromadzenia, które odbyło się 22 lutego 2016 r. Protokół był dostępny w przesłanych członkom materiałach. Jest także dostępny na stronie internetowej Towarzystwa. Kopie były wyłożone w sali na stole prezydium. Protokół został przyjęty jednomyślnie.

Ad 4. Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego w Toruniu za rok 2016 przedstawił sekretarz generalny TNT prof. dr hab. Roman Czaja, który rozwinął najistotniejsze wątki wystąpienia prezesa Radzimińskiego w pierwszej, publicznej części Walnego Zgromadzenia. Zgodnie z par. 17 Statutu TNT sprawozdanie finansowe Towarzystwa przedstawił skarbnik dr Dariusz Piotrowski. Zapoznał on zebranych ze strukturą przychodów i wydatków finansowych Towarzystwa w 2016 r.

Ad 5. Prof. dr hab. Danuta Janicka, przewodnicząca Komisji Rewizyjnej, przedstawiła sprawozdanie tej komórki (protokół z dnia 10 lutego 2017 r.). W imieniu Komisji stwierdziła, że działalność Zarządu w roku 2016 była zgodna ze Statutem, a gospodarowanie środkami finansowymi zgodne z celami określonymi w Statucie TNT. Komisja zwróciła uwagę, że w 2016 r. zwiększyły się zapasy książek i czasopism. W związku z tym zasugerowano Zarządowi i dyrekcji monitorowanie sytuacji finansowej.

Ad 6. W dyskusji po wystąpieniu prof. Danuty Janickiej sekretarz generalny, prof. Roman Czaja, zwrócił uwagę, że raport księgowy nie oddaje do końca sytuacji finansowej Towarzystwa. Jest ona bowiem lepsza. Przychody ze sprzedaży wydawnictw TNT wyniosły ponad 60 tys. zł. Zyski przynosi wynajem pomieszczeń. Planowane jest wyremontowanie, a następnie wynajem piwnic w budynku TNT, co też przyniesie konkretne zyski. Spadły natomiast wpływy ze składek członkowskich. Tylko 90 członków nie ma żadnych zaległości. Zbilansowanie całej sytuacji wychodzi jednak na plus. Aby zmniejszyć zapasy publikacji w magazynach, warto wykorzystać wydarzenia naukowe organizowane przez TNT, podczas których można by pozbywać się zapasów po cenach promocyjnych (zapasy mają wartość 900 tys.). Prof. Janicka zwróciła uwagę, że celem działalności TNT nie jest jednak generowanie zysków.

Po ożywionej dyskusji przewodniczący Zgromadzenia zarządził głosowanie nad wnioskiem Komisji Rewizyjnej. Walne Zgromadzenie w głosowaniu jawnym jednomyślnie udzieliło Zarządowi absolutorium za rok 2016.

Ad 7. Prezes TNT prof. Andrzej Radzimiński przedstawił prof. Janusza Małłka jako kandydata do tytułu członka honorowego Towarzystwa Naukowego w Toruniu. Zgodnie z § 7 pkt 1 Statutu TNT za wybitne zasługi naukowe dla rozwoju Towarzystwa lub w dziedzinie jego zadań Walne Zgromadzenie na wniosek Zarządu mianuje honorowych członków Towarzystwa. Zarząd podjął decyzję o przedstawieniu kandydatury prof. Małłka na posiedzeniu w dniu 6 lutego 2017 r. Wybór został dokonany w głosowaniu tajnym. Zebrani jednomyślnie przyjęli proponowaną kandydaturę.

Ad 8. Przewodniczący Zgromadzenia ogłosił nazwiska dziesięciu nowych członków Towarzystwa.

Ad 9. Zgodnie z § 14 Statutu do czynności Walnego Zgromadzenia należy ustalanie rocznej składki członkowskiej. Przewodniczący Zgromadzenia ks. prof. dr hab. Piotr Roszak otworzył dyskusję na temat wysokości składek członkowskich w roku 2017. Zarząd zasugerował pozostawienie ich na dotychczasowym poziomie, czyli 40 zł dla wszystkich członków. Uczestnicy Zgromadzenia poparli ten wniosek.

Ad 10. Wobec braku wolnych wniosków przewodniczący Zgromadzenia ks. prof. dr hab. Piotr Roszak podziękował ks. prof. drowi hab. Janowi Perszonowi za wygłoszenie interesującego wykładu podejmującego bardzo aktualny problem dotyczący sytuacji małżeństwa i rodziny. Podziękował też wszystkim uczestnikom Walnego Zgromadzenia za obecność i dyskusję, a następnie zamknął obrady.

Sekretarz Walnego Zgromadzenia	Przewodniczący Walnego Zgromadzenia
(–) Ks. dr hab. Krzysztof Krzemiński, prof. UMK	*(–) Ks. dr hab. Piotr Roszak, prof. UMK*

S P R A W O Z D A N I E
Z CZYNNOŚCI TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU
ZA ROK 2016

I. Członkowie

Na koniec 2016 r. Towarzystwo Naukowe w Toruniu liczyło 457 członków, w tym 162 członków wydziałów, 295 członków zwyczajnych oraz jednego członka wspierającego – Fundację na Rzecz Nauki Polskiej. Dwie osoby miały tytuł członka honorowego.

II. Walne Zgromadzenie

Dnia 20 lutego 2017 r. odbyło się doroczne Walne Zgromadzenie Sprawozdawczo-Wyborcze Towarzystwa Naukowego w Toruniu, na którym dokonano oceny działalności Towarzystwa w 2016 r.

III. Komisja Rewizyjna

W 2016 r. Komisja działała w następującym składzie: prof. dr hab. Danuta Janicka, prof. dr hab. Janusz Małłek, ks. prof. dr hab. Dariusz Zagórski. Komisja odbyła posiedzenie w dniu 10 II 2017 r., na którym dokonała przewidzianej statutem kontroli działalności merytorycznej i finansowej Towarzystwa w okresie od 1 I 2016 r. do 31 XII 2016 r.

IV. Zarząd TNT

Rok 2016 był drugim rokiem pracy Zarządu w kadencji 2015–2017. Zarząd działał w następującym składzie: prof. dr hab. Andrzej Radzimiński – prezes, prof. dr hab. Janusz Tandecki – wiceprezes, prof. dr hab. Roman Czaja – sekretarz generalny, dr Dariusz Piotrowski – skarbnik, prof. dr hab. Grażyna Halkiewicz-Sojak – redaktor naczelny, prof. dr hab. Magdalena Niedzielska – przewodnicząca Wydziału I, prof. dr hab. Bogdan Burdziej – przewodniczący Wydziału II, prof. dr hab. n. med. Waldemar Jędrzejczyk – przewodniczący Wydziału III, prof. dr hab. Tomasz Justyński – przewodniczący Wydziału IV, ks. prof. dr hab. Dariusz Kotecki – przewodniczący Wydziału V, prof. dr hab. Mirosław Bochenek – przewodniczący Wydziału VI, prof. dr hab. Zbigniew Naworski, prof. dr hab. Jan Kopcewicz i dr hab. n. med. Lech Bieganowski – członkowie Zarządu. W okresie sprawozdawczym odbyły się trzy posiedzenia Zarządu: 6 II, 6 VI i 13 XI.

V. Redakcja Naczelna Wydawnictw TNT

W skład Redakcji Naczelnej wchodzili: prof. dr hab. Grażyna Halkiewicz-Sojak – redaktor naczelny oraz przedstawiciele wszystkich wydziałów.

VI. Wydziały

Wydział I – Nauk Historycznych. Przewodniczącą Wydziału była prof. dr hab. Magdalena Niedzielska, zastępcą prof. dr hab. Andrzej Kola, a sekretarzem dr Julia Możdżeń. Wydział odbył trzy posiedzenia naukowe w dniach 21 III, 30 V i 5 XII oraz jedno posiedzenie administracyjne (21 III).

1. Komisja Historyczna zawiesiła czasowo swoją działalność.

2. Komisja Przyjaciół Pamiętnikarstwa. Przewodnicząca mgr Krystyna Łakomska. Komisja odbyła dwa posiedzenia w dniach 28 I – administracyjne i 20 V naukowe. Celem Komisji jest zbieranie, opracowywanie i udostępnianie pamiętników, wspomnień i fotografii z myślą o przyszłych pokoleniach.

3. Komitet Wydawniczy Wydziału Nauk Historycznych TNT. Komitet działał w składzie: prof. dr hab. Jerzy Dygdała, prof. dr hab. Andrzej Kola, prof. dr hab. Ryszard Kozłowski.

4. Komitet Redakcyjny „Zapisek Historycznych". Przewodniczącym Komitetu był prof. dr hab. Piotr Oliński, zastępcą redaktora prof. dr hab. Roman Czaja, członkami zaś: dr hab. Tomasz Kempa, prof. dr hab. Przemysław Olstowski, prof. dr hab. Magdalena Niedzielska, prof. dr hab. Mariusz Wołos. Sekretarzami Redakcji byli: dr Katarzyna Minczykowska, dr Paweł A. Jeziorski. Rada Redakcyjna „Zapisek Historycznych" działała pod przewodnictwem prof. dra hab. Mieczysława Wojciechowskigo. Członkowie: Hans Jürgen Bömelburg, Karola Ciesielska, Jerzy Dygdała, Karin Friedrich, Rolf Hammel-Kiesow, Grzegorz Jasiński, Edmund Kizik, Janusz Małłek, Ilgvars Misāns, Michael G. Müller, Alvydas Nikžentaitis, Stanisław Salmonowicz, Jürgen Sarnowsky, Janusz Tandecki, Kazimierz Wajda, Edward Włodarczyk.

W 2016 r. ukazały się następujące numery „Zapisek Historycznych": t. 81, z. 1, 2, 3, 4 i „Bibliografia Pomorza Wschodniego i Zachodniego oraz krajów regionu Bałtyku za rok 2014".

Wydział II – Filologiczno-Filozoficzny. Przewodniczącym Wydziału był prof. dr hab. Bogdan Burdziej, sekretarzem dr hab. Radosław Sioma.

1. Komisja Filologiczna. Przewodniczącym Komisji był prof. dr hab. Bogdan Burdziej, sekretarzem dr Joanna Kamper-Warejko.

2. Komisja Filozoficzna. Przewodniczącym Komisji był prof. dr hab. Włodzimierz Tyburski, a sekretarzem ks. dr Mirosław Michalski.

3. Komisja Bibliografii i Bibliotekoznawstwa. Przewodniczącą Komisji była prof. dr hab. Ewa Głowacka, zastępcą przewodniczącego dr Wanda Ciszewska, a sekretarzem dr Małgorzata Kowalska.

4. Komisja Historii Sztuki i Konserwatorstwa. Przewodniczącą Komisji była prof. dr hab. Elżbieta Pilecka, sekretarzem dr Juliusz Raczkowski.

5. Komitet Redakcyjny „Prac Wydziału Filologiczno-Filozoficznego". Przewodniczącym był prof. dr hab. Marian Szarmach, członkami: prof. dr hab. Krystyna Jakowska, prof. dr hab. Krystyna Kallas, dr hab. Michał Woźniak.

Wydział III – Matematyczno-Przyrodniczy. Przewodniczącym Wydziału był prof. dr hab. n. med. Waldemar Jędrzejczyk, a sekretarzem prof. dr hab. Rajmund Przybylak. Wydział odbył jedno posiedzenie naukowe 15 XII.

1. Komisja Astronomiczna – w zawieszeniu.

2. Komisja Nauk Biologicznych pracowała w składzie: przewodnicząca prof. dr hab. Bogdana Wilczyńska, sekretarz dr Katarzyna Wołczuk. Komisja odbyła trzy posiedzenia naukowe w dniach 8 III, 10 V, 29 VI i jedno (w dniu 27 I) posiedzenie administracyjne.

3. Komisja Geograficzno-Geologiczna pracowała pod kierunkiem prof. dra hab. Leona Andrzejewskiego, sekretarzem był dr Roman Rudnicki. Komisja odbyła siedem posiedzeń naukowych (14 I, 17 III, 28 IV, 19 V, 20 X, 17 XI i 15 XII).

4. Komisja Nauk Medycznych: przewodniczący – prof. dr hab. n. med. Marek Jackowski, sekretarz – dr n. med. Piotr Sawrycki. Komisja odbyła cztery posiedzenia naukowe w dniach: 29 III, 24 V, 10 X i 29 XI i dwa posiedzenia administracyjne (22 III i 20 IX).

5. Komitet Redakcyjny „Studia Societatis Scientiarum Torunensis". Przewodniczącym Komitetu był dr Marian Łysiak, członkami: prof. dr hab. Leon Andrzejewski i prof. dr hab. Rajmund Przybylak, sekretarzem dr Roman Rudnicki.

Wydział IV – Nauk Prawnych, Społecznych i Ekonomicznych. Wydział pracował pod kierunkiem prof. dra hab. Tomasza Justyńskiego. Zastępcą był prof. dr hab. Zbigniew Witkowski, sekretarzem zaś prof. dr hab. Bartosz Rakoczy.

1. Komitet Redakcyjny „Studia Iuridica". Przewodniczącym był prof. dr hab. Jan Głuchowski.

Wydział V – Teologiczny. Przewodniczącym Wydziału był ks. prof. dr hab. Dariusz Kotecki, zastępcą przewodniczącego ks. prof. dr hab. Mirosław Mróz, a sekretarzem prof. dr hab. Jan Perszon. Wydział odbył dziewięć posiedzeń naukowych w dniach 20 I, 24 II, 23 III, 20 IV, 25 V, 22 VI, 26 X, 30 XI i 21 XII oraz jedno posiedzenie administracyjne (26 X).

Wydział VI – Ekonomii i Biznesu. Przewodniczącym Wydziału był prof. dr hab. Mirosław Bochenek, a sekretarzem dr Agata Kubiczek. Wydział odbył jedno posiedzenie naukowe 12 XII.

VII. Konferencje naukowe i popularyzacja nauki

W roku 2016 Towarzystwo organizowało lub współorganizowało:

3–4 czerwca: Konferencja naukowa „Idea miasta – model miasta. Wyobrażenia na temat miast na przestrzeni dziejów" (TNT, UMK)

12–13 maja: Konferencja naukowa „Editiones sine fine" (TNT, UMK, UWr.)

19–21 października: Międzynarodowa konferencja naukowa „Prusy Królewskie i Krzyżackie po II Pokoju Toruńskim (1466–1525)" (TNT, UMK, Muzeum Okręgowe)

19 listopada: Colloquia Torunensia XXII: Przestrzeń sumienia w życiu publicznym" (UMK, TNT, Kuria Diecezjalna, Urząd Miasta Torunia).

VIII. Projekty badawcze

Projekty w trakcie realizacji:

„Księga ławnicza Starego Miasta Torunia (1479–1515) – opracowanie edytorskie i analiza treści", kierownik projektu prof. dr hab. Krzysztof Mikulski; finansowany ze środków NPRH (trwa do końca 2017).

„Niemiecko-polski i polsko-niemiecki słownik historyczny (na podstawie źródeł średniowiecznych i wczesnonowożytnych z terenu Polski)", kierownik projektu dr hab. Krzysztof Kopiński; finansowany ze środków NPRH (trwa do końca 2017).

„Traktat »De institutione regii pueri« jako przykład humanistycznego modelu wychowawczego na tle kultury dworskiej królestw Europy Środkowej na przełomie XV/XVI wieku – badania źródłoznawcze i edycja", kierownik projektu dr hab. Piotr Oliński; finansowany ze środków NPRH (zakończony).

„Protokoły Sejmiku Generalnego Prus Królewskich (1536–1542) – opracowanie edytorskie i analiza treści", kierownik projektu prof. dr hab. Janusz Tandecki; finansowany ze środków NPRH (zakończony).

Opracowanie edycji i analiza treści gdańskiego Kodeksu Bernta Stegmanna, kierownik projektu dr Julia Możdżeń; finansowany ze środków NPRH (trwa do końca 2017).

Wigand z Maburga, „Cronica nova prutenica", kierownik projektu dr hab. Sławomir Zonenberg; finansowany ze środków NPRH (trwa do końca 2017).

Handel morski Gdańska na przełomie XV i XVI wieku, kierownik projektu dr Cezary Kardasz; finansowany ze środków NCN (trwa do końca 2017).

Atlas historyczny miast polskich: Toruń, t. 2, kierownik projektu prof. dr hab. Roman Czaja, finansowany ze środków NCN (trwa do roku 2018).

Władztwo komunalne w hanzeatyckich miastach Prus i Inflant w średniowieczu, kierownik projektu prof. dr hab. Janusz Tandecki; finansowany ze środków NCN.

Normowanie miejskiej rzeczywistości w Toruniu w średniowieczu i wczesnej nowożytności, kierownik dr Julia Możdżeń, NCN.

Projekty finansowane ze środków miasta

Wydanie drukiem „Atlasu Twierdzy Toruń", z. 9: „Początki pruskiej Twierdzy Toruń".

Udostępnienie zbiorów Biblioteki i Archiwum Profesora Konrada Górskiego.

Wydanie drukiem materiałów sesji Colloquia Torunensia pt. „Spór o media w Polsce".

Konferencja i debata publiczna pt. „Prusy Królewskie i Krzyżackie między Pokojem Toruńskim a Traktatem Krakowskim (1466–1525)" – w 550 rocznicę zawarcia II Pokoju Toruńskiego.

W latach 2015–2017 realizacja projektu pt. Katalog polichromii ściennych we wnętrzach świeckich z terenu historycznego Starego i Nowego Miasta (od końca XIII do początku XVI wieku), współfinansowanego ze środków miasta Torunia.

Wnioski o granty i projekty na rok 2016

NPRH:

Atlas historyczny miast polskich, t. 1: Prusy Królewskie i Warmia, t. 3: Mazury, t. 4: Śląsk, t. 5: Małopolska (w ocenie).

NCN:

Władztwo komunalne w hanzeatyckich miastach Prus i Inflant w średniowieczu, kierownik projektu prof. dr hab. Janusz Tandecki (przyznany).

Normowanie miejskiej rzeczywistości w Toruniu w średniowieczu i wczesnej nowożytności, kierownik dr Julia Możdżeń (przyznany).

Średniowieczne rachunki kościołów toruńskich – opracowanie, edycja, digitalizacja, prof. dr hab. Piotr Oliński (w ocenie).

Urząd Miasta Torunia (wnioski na rok 2017):

Rola Wisły w handlu Torunia w średniowieczu i czasach nowożytnych (do 1793 r.) w świetle źródeł pisanych i kartograficznych – atlas.

Anna Halina Cicha, Klasztor przy kościele św. Jakuba w Toruniu w świetle badań archeologiczno-architektonicznych.

Colloquia Torunensia, t. 22: Przestrzeń sumienia w życiu publicznym.

Od powstania styczniowego po dzień dzisiejszy. Wspomnienia torunianek.

Atlas Twierdzy Toruń, t. 10: Przyczółek mostowy.

Prowadzenie Archiwum i Biblioteki Prof. Konrada Górskiego.

IX. Krajowa i zagraniczna wymiana wydawnictw

	2015	2016
1. Liczba krajów, z którymi prowadzona jest wymiana wydawnictw	6	6
2. Liczba kontrahentów wymiany zagranicznej	9	5
3. Liczba kontrahentów wymiany krajowej	14	10
4. Liczba egzemplarzy wydawnictw TNT wysłana kontrahentom zagranicznym	71	38
5. Liczba egzemplarzy wydawnictw TNT wysłana kontrahentom krajowym	135	76
6. Liczba egzemplarzy otrzymanych od instytucji zagranicznych	151	122
7. Liczba egzemplarzy otrzymanych od instytucji krajowych	149	103

X. Biblioteka Towarzystwa Naukowego

W 2016 r. księgozbiór Towarzystwa Naukowego w Toruniu liczył 125 514 egzemplarzy (stan na dzień 31 XII 2016 r.), z czego depozyt w Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu – ponad 112 449 egz., Biblioteka Konrada Górskiego – 11 065 egz., a Biblioteka Podręczna – ponad 2000 egz. W 2016 r. Towarzystwo prowadziło wymianę publikacji z wieloma instytucjami w kraju i za granicą. W sumie w jej ramach wysłano 114 książek. W efekcie tej wymiany Towarzystwo nasze otrzymało 225 publikacji zagranicznych i krajowych, które są dostępne w Książnicy Kopernikańskiej.

XI. Sprzedaż wydawnictw

W 2016 r. Towarzystwo uzyskało ze sprzedaży wydawnictw własnych 64 676,84 zł. Wydawnictwa TNT można było nabyć w siedzibie Towarzystwa przy ul. Wysokiej 16, w toruńskich księgarniach o profilu naukowym oraz w niektórych księgarniach w Warszawie, Gdańsku, Poznaniu i Krakowie. Znacznie zwiększyła się sprzedaż za pośrednictwem internetu. Dysponenda wydawnictw znajduje się na stronie internetowej Towarzystwa Naukowego w Toruniu.

XII. Zbiory archiwalne i muzealne TNT

Zbiory archiwalne i muzealne TNT to najstarsze akta własne i zbiory archiwalne przekazane Towarzystwu przez różne osoby prywatne. Tworzą one już od wielu lat oddzielny depozyt w Archiwum Państwowym w Toruniu (niewielkie fragmenty tych zbiorów znajdują się także w Książnicy Kopernikańskiej

w Toruniu); akta najnowsze przechowywane są w archiwum własnym TNT. Zachowane zbiory muzealne, eksponowane niegdyś w siedzibie TNT, znajdują się obecnie w depozycie Muzeum Okręgowego. Składają się na nie:

– malarstwo, rzeźba, wytwory rzemiosła artystycznego, militaria, meble i inne przedmioty zabytkowe – 183 eksponaty,

– obiekty archeologiczne – 574 eksponaty,

– stare grafiki w różnych technikach (w większości z darów W. Amrogowicza) – 345 pozycji,

– obiekty numizmatyczne – 2919 pozycji.

XIII. Utrzymanie budynku – siedziby TNT (remonty)

W roku 2016 prowadzone były prace remontowo-budowlane mające na celu poprawę stanu technicznego budynku TNT. Wymieniono łącznie 15 okien w sali kolumnowej, na parterze i drugim piętrze budynku.

Mniejsze prace przeprowadzono w bibliotece prof. Konrada Górskiego (malowanie), kontynuowane były remont piwnic oraz bieżące prace remontowe (wymiany uszkodzonych rur kanalizacyjnych, naprawa drzwi wejściowych itp.).

Malowanie w bibliotece prof. K. Górskiego, koszt 2000 zł (dofinansowanie 1000 zł ze środków Miasta).

Wymiana uszkodzonej rury kanalizacji deszczowej, koszt 2500 zł (środki własne).

Remont piwnic: koszt 2000 zł, drzwi: 4000 zł (środki własne).

Wymiana okien (sala kolumnowa, 2 piętro), łącznie 15 sztuk; koszt 55 436 zł (dofinansowanie: Urząd Marszałkowski – 20 000 zł, Miasto – 24 000 zł, środki własne – 11 436 zł).

XIV. Pracownicy

W dniu 31 XII 2016 r. skład pracowników etatowych TNT był następujący:
dr Cezary Kardasz – dyrektor Biura
mgr Danuta Bartoszewicz – główna księgowa – ⅓ etatu
mgr Maria Czerwińska – sekretariat i sprzedaż wydawnictw – ¾ etatu
Sylwia Gapska – sprzątanie i dozór pomieszczeń – ⅓ etatu.

Sekretarz Generalny TNT	Prezes TNT
(–) *Prof. dr hab. Roman Czaja*	(–) *Prof. dr hab. Andrzej Radzimiński*

S P R A W O Z D A N I E

Z GOSPODARKI FINANSOWEJ TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

W TORUNIU ZA ROK 2016

PRZYCHODY A+B+C	**705 562,73**
A. Przychody ze sprzedaży:	**79 296,45**
– wydawnictw	64 676,84
– usług organizacja konferencji „Idea miasta – model miasta”, reklama w ZH, wydanie publikacji Colloquia Torunensia	14 619,61
B. Przychody finansowe	**13 089,19**
– wpłaty składek członkowskich	11 635,00
– odsetki od lokat bankowych	1 454,19
C. Pozostałe przychody operacyjne	**613 177,09**
1. Dotacje z podziałem na projekty:	**505 729,09**
a) Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	315 573,37
– Traktat „De institutione regii pueri” (0126/NPRH2/H12/81/2013)	14 781,10
– Niemiecko-polski, polsko-niemiecki słownik historyczny (0079/NPRH2/H11/81/2013)	62 500,00
– Księga ławnicza Starego Miasta Torunia (21/NPRH2/H11/81/2013)	57 000,00
– Protokoły Sejmiku Generalnego Prus Królewskich (0100/NiTP/H11/80/2011)	16 830,00
– Wigand z Marburga (0112/NPRH3/H12/82/2014)	24 000,00
– opracowanie kodeksu Bernta Stegmanna (0116/NPRH3/H21/82/2014)	19 962,27
– zadania wydawnicze (698/P-DUN/2016)	120 500,00
b) Narodowe Centrum Nauki w Krakowie	101 370,01
– Handel morski Gdańska (Umo-2014/13/D/HS3/03691)	46 250,00
– Państwo zakonu krzyżackiego w Prusach (Umo-2012/05/B/HS3/03708) – zwrot środków niewykorzystanych	- 2 533,79

– Mieszczanie pod bronią (Umo-2011/03/D/HS3/03661) – zwrot	- 9 846,20
– Atlas historyczny miast polskich (HS3/02458)	67 500,00
c) Gmina Miasta Toruń	68 995,01
– dofinansowanie do wymiany stolarki okiennej	23 995,01
– Atlas Twierdzy Toruń	5 000,00
– udostępnienie zbiorów biblioteki prof. Konrada Górskiego	9 000,00
– konferencja Prusy Królewskie	9 000,00
– wydanie materiałów z sesji Colloquia Torunensia	2 000,00
– Katalog polichromii ściennych	20 000,00
d) Urząd Marszałkowski	19 790,70
– dofinansowanie stolarki okiennej	19 790,70
2. Inne pozostałe przychody operacyjne:	**107 448,00**
– darowizny pozostałe	21 712,54
– opłaty pocztowe – refaktura	4 418,73
– wynajem pomieszczeń	65 040,00
– wynajem sali kolumnowej	1 176,83
– refaktura energia elektryczna	6 578,60
– refaktura usługi telekomunikacyjne	937,85
– pozostałe (opłata reprograficzna, refaktura środki czystości, zaokrąglenia VAT, otrzymanie publikacji „Episkopat polski” UMK)	7 583,45
KOSZTY RODZAJOWE (A+B+C+D+E+F+G)	**793 429,23**
A. Materiały i energia, w tym:	**67 674,69**
– energia elektryczna	9 377,91
– gaz, energia cieplna	33 550,75
– woda, ścieki	2 013,30
– materiały biurowe, środki czystości	1 316,72
– materiały biurowe na potrzeby grantów	9 060,42

– wyposażenie, w tym:	11 043,38
– kawiarenka – meble	1 700,00
– kawiarnia – okno	480,00
– piwnica – drzwi	3 420,00
– wyposażenie, granty	5 087,70
– inne drobne	355,68
– pozostałe materiały	1 312,21
B. Usługi, w tym:	**201 629,85**
– telekomunikacyjne	2 189,40
– pocztowe	9 410,72
– informatyczne	575,00
– remontowe	66 400,86
– monitoring obiektu	1 134,14
– dozór windy	2 340,82
– tłumaczenia (granty)	28 037,50
– usługi drukarskie	77 104,87
– prowizje bankowe	793,50
– wywóz odpadów	466,56
– pozostałe usługi obce	13 176,48
C. Wynagrodzenia, w tym:	**370 058,00**
– osobowe	100 836,00
– bezosobowe własne	34 250,00
– bezosobowe (granty)	234 972,00
D. Świadczenia na rzecz pracowników, w tym:	**28 933,56**
– składki ZUS	28 192,06
– badania profilaktyczne, szkolenia bhp	741,50
E. Podatki i opłaty, w tym:	**12 281,36**
– podatek od nieruchomości	5 677,00
– podatek VAT niepodlegający odliczeniu	5 685,36
– pozostałe	919,00
F. Amortyzacja budynku	**7 905,60**
G. Pozostałe koszty, w tym:	**104 946,17**
– delegacje (granty)	96 625,96

– koszty ubezpieczeń majątkowych	1 593,00
– usługi gastronomiczne i inne	6 727,21
H. Pozostałe koszty operacyjne	**206,40**
I. Koszty finansowe	**401,27**
DOCHÓD	**- 88 474,17**

Główna Księgowa — Skarbnik TNT

(–) *Danuta Bartoszewicz* — (–) *Dr Dariusz Piotrowski*

P R O T O K Ó Ł

POSIEDZENIA KOMISJI REWIZYJNEJ TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU W DNIU 10 LUTEGO 2017 ROKU

Komisja Rewizyjna w składzie: prof. dr hab. Danuta Janicka, prof. dr hab. Janusz Małłek i ks. prof. dr hab. Dariusz Zagórski, w obecności księgowej Towarzystwa Naukowego w Toruniu Danuty Bartoszewicz, dokonała przewidzianej statutowo kontroli działalności finansowej i merytorycznej TNT za 2016 r. Podstawą kontroli były przedstawione przez Zarząd materiały:

– bilans na dzień 31 grudnia 2016 r.,

– rachunek zysków i strat za okres 1 stycznia 2016 r. – 31 grudnia 2016 r.,

– dodatkowe informacje i objaśnienia do bilansu oraz do rachunku zysków i strat Towarzystwa Naukowego na dzień 31 grudnia 2016 r.,

– sprawozdanie finansowe Towarzystwa Naukowego w Toruniu za okres 1 stycznia 2016 r. – 31 grudnia 2016 r.

Bilans za 2016 r. zamyka się sumą bilansową aktywów i pasywów w kwocie 1 476 352,41 zł. W roku bilansowym na „Rachunku zysków i strat" wykazano zysk w wysokości 7 594,25 zł, co stanowi spadek zysku o 199 098,10 zł w porównaniu z rokiem 2015. Tak znaczący spadek jest wynikiem stosunkowo wysokich kosztów działalności operacyjnej, przy znacznie niższym poziomie przychodów operacyjnych, w tym głównie dotacji, które w roku 2016 wyniosły 505 729,09 zł, tj. mniej o kwotę 279 161,74 zł w odniesieniu do roku 2015.

W otrzymanym przez Komisję Rewizyjną dokumencie „Sprawozdanie finansowe Towarzystwa Naukowego w Toruniu za okres 01.01.2016–31.12.2016", wykazano – na podstawie różnicy pomiędzy przychodami a kosztami z 2016 r. – faktyczną stratę na działalności Towarzystwa w wysokości 88 474,17 zł. Taka

sytuacja wystąpiła po raz pierwszy od co najmniej 2013 r. Zysk wykazany w „Rachunku zysków i strat", we wspomnianej wyżej kwocie ponad 7500 zł, został uzyskany tylko dzięki zmianie stanu produktów (wzrostowi) o kwotę 96 068,42 zł, na którą złożyły się: 1) wzrost zapasu produktów gotowych o 59 502,85 zł; 2) wzrost wartości półproduktów i produktów w toku o 36 565,57 zł. Wzrost stanu zapasów jest od wielu lat przedmiotem uwag Komisji Rewizyjnej. Zapasy te w większości są niezbywalne i stanowią składnik majątku, którego w krótkim czasie nie można „zamienić" na gotówkę.

Wspomniana strata nie świadczy jeszcze o złej kondycji finansowej Towarzystwa, niemniej Komisja Rewizyjna uważa tę sytuację za niepokojącą, w związku z czym zwraca uwagę Zarządowi i Dyrektorowi TNT na konieczność skrupulatnego monitorowania kosztów, także związanych bezpośrednio z realizacją grantów, jak również na potrzebę podejmowania starań o pozyskiwanie dotacji na wyższym poziomie niż ten, który osiągnięto w 2016 r.

W bilansie wykazano środki pieniężne w kasie i na rachunkach bankowych w wysokości 186 729,77 zł, czyli mniejsze o 106 327,23 zł w porównaniu z rokiem poprzednim.

Jak już wyżej wskazano, w 2016 r. wystąpił po raz kolejny wzrost wartości produktów gotowych – o ponad 59 000 zł, jak również wzrost półproduktów i produktów w toku – o ponad 36 000 zł w porównaniu ze stanem na koniec poprzedniego roku kalendarzowego. Komisja Rewizyjna od lat uznaje zjawisko wzrostu zapasów książek i innych wydawnictw za niekorzystne, a ich poziom osiągnął już wartość 991 tys. zł. W 2016 r. wydano prace naukowe o objętości około 213 arkuszy wydawniczych, tj. nieznacznie większej w porównaniu z rokiem 2015.

W roku objętym sprawozdaniem stwierdza się spadek przychodów zarówno ze sprzedaży produktów, jak i ze sprzedaży usług, łącznie o ponad 100 tys. zł w porównaniu z 2015 r. Natomiast przychody z tytułu najmu pomieszczeń i składek członkowskich utrzymały się na porównywalnym poziomie w odniesieniu do roku poprzedniego.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono kolejne remonty gmachu Towarzystwa, na które uzyskano dopłaty w wysokości ponad 43 tys. zł – na wymianę stolarki okiennej. Remonty te, w sumie za ponad 66 tys. zł, poprawiły stan techniczny pomieszczeń w siedzibie TNT. Jednocześnie dokonano likwidacji środka trwałego – pieca grzewczego w węźle cieplnym.

Komisja Rewizyjna, po zapoznaniu się z przedstawionymi przez Zarząd materiałami, stwierdza, że w 2016 r. wystąpiło niekorzystne zjawisko w postaci straty na działalności Towarzystwa w kwocie ponad 88 000 zł. Tylko ze względu na wzrost stanu produktów Towarzystwo Naukowe zamknęło rok bilansowy zyskiem w wysokości ponad 7500 zł.

Komisja stwierdza, że w 2016 r. TNT prowadziło działalność statutową w sposób zgodny ze Statutem Towarzystwa i wnosi o udzielenie Zarządowi absolutorium.

Członkowie Komisji Rewizyjnej

(–) *Prof. dr hab. Danuta Janicka* (–) *Prof. dr hab. Janusz Małłek*

(–) *Ks. prof. dr hab. Dariusz Zagórski*

ZMIANY W SKŁADZIE TOWARZYSTWA

Nowi członkowie

Błażejewska Anna, dr hab., Katedra Historii Sztuki i Kultury UMK
Czupich Mariusz, dr, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania UMK
Deczyński Włodzimierz, student
Hübner Mateusz
Kola-Bezka Maria, dr, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania UMK
Kurkowski Michał, mgr, doktorant
Marynowska Anna, mgr, doktorantka
Nowicki Henryk, dr hab., Wydział Prawa i Administracji UMK
Rączka-Jeziorska Teresa, dr, Instytut Badań Literackich PAN
Wróbel Maciej, dr hab.

Zmarli:

Prof. dr hab. Andrzej Bączyński
Prof. dr hab. Marian Pawlak

II

SPRAWOZDANIA Z POSIEDZEŃ

WYDZIAŁ I

NAUK HISTORYCZNYCH

Posiedzenie naukowe dnia 21 III 2016 r.

Dr Tomasz Łaszkiewicz (Instytut Historii PAN): *Ziemiaństwo pomorskie w okresie międzywojennym jako grupa społeczna.*

Prof. dr hab. Jerzy Dygdała (Instytut Historii PAN) przedstawił wydawnictwo źródłowe: *Lustracja województwa kaliskiego 1789.*
(Przewidziane do druku w serii „Fontes").

Dr hab. Piotr Oliński, prof. UMK (Instytut Historii i Archiwistyki UMK) przedstawił pracę: *Traktat humanistyczny „De institutione regii pueri".*
(Wydana w serii „Fontes", t. 110).

Prof. dr hab. Jan Sziling i dr hab. Sylwia Grochowina (Instytut Historii i Archiwistyki UMK) przedstawili pracę ks. Józefa Umińskiego: *Episkopat polski z pierwszej połowy XX wieku.*
(Wydana w serii „Fontes", t. 111.).

Posiedzenie naukowe dnia 30 V 2016 r.

Prof. dr hab. Kazimierz Maliszewski (Instytut Historii i Archiwistyki UMK): *O najnowszych badaniach nad komunikacją społeczną.*

Dr hab. Adam Kucharski (Instytut Historii i Archiwistyki UMK): *Główne kierunki badań nad zjawiskiem polskiego podróżnictwa w epoce wczesnonowożytnej (XVI–XVIII w.).*

Posiedzenie naukowe dnia 5 XII 2016 r.

Dr Krzysztof Kwiatkowski (Instytut Historii i Archiwistyki UMK), mgr Radosław Golba (Wydział Nauk o Ziemi UMK), dr Piotr Nowakowski (Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w Stębarku): *Okołorocznicowe badania nad bitwą grunwaldzką (2008–2015). Bilans i perspektywy.*

Dr Anna Cicha: przedstawiła pracę: *Klasztor przy kościele św. Jakuba w Toruniu po badaniach archeologiczno-architektonicznych*.

WYDZIAŁ III
MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZY

Posiedzenie naukowe dnia 15 XII 2016 r.

Dr hab. Elżbieta Grzelak-Kostulska (Wydział Nauk o Ziemi UMK): *Wybrane aspekty modernizacji seniorów w Polsce.*

POSIEDZENIA KOMISJI NAUK BIOLOGICZNYCH

Posiedzenie naukowe dnia 8 III 2016 r.

Ż. Śniegowska, dr Katarzyna Wołczuk (Wydział Biologii i Ochrony Środowiska UMK): *Zróżnicowanie budowy przewodu pokarmowego ryb.*

W ramach wystąpienia omówiono budowę anatomiczną i histologiczną poszczególnych odcinków przewodu pokarmowego ryb w aspekcie diety, taksonomii i środowiska życia. Szczególną uwagę poświęcono budowie i stopniowi zróżnicowania żołądka. Przybliżono również hipotezy dotyczące przyczyn utraty żołądka u ryb bezżołądkowych.

Posiedzenie naukowe dnia 10 V 2016 r.

P. Kręplewska, dr Katarzyna Wołczuk (Wydział Biologii i Ochrony Środowiska UMK): *Regulacja hormonalna procesu metamorfozy u płazów.*

Omówiono mechanizm regulacji hormonalnej procesu metamorfozy u płazów bezogonowych. Przybliżono histologiczny obraz zmian zachodzących w obrębie tarczycy podczas rozwoju larwalnego różnych gatunków płazów krajowych.

Posiedzenie naukowe dnia 29 VI 2016 r.

K. Jóźwiarska (Wydział Biologii i Ochrony Środowiska UMK): *Zjawisko polispermii u wybranych grup kręgowców.*

Przedstawione zostało zjawisko polispermii fizjologicznej i patologicznej spotykanej w świecie zwierząt kręgowych. Szczególnie dużo miejsca poświęcono mechanizmom zabezpieczającym komórkę jajową przed polispermią patologiczną, tj. blokowi przeciw polispermii.

POSIEDZENIA KOMISJI GEOGRAFICZNO-GEOLOGICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 14 I 2016 r.

Mgr inż. Izabela Jamorska (Wydział Nauk o Ziemi UMK): *Dynamika wód podziemnych na wododziale Wisły i Odry w rejonie Jezior Ostrowskich na podstawie analiz chemicznych wód.*

Posiedzenie naukowe dnia 17 III 2016 r.

Dr Bogusław Pawłowski (Wydział Nauk o Ziemi UMK): *Zlodzenie dolnej Wisły w latach 1960–2015, jego uwarunkowania i zmiany.*

Posiedzenie naukowe dnia 28 IV 2016 r.

Mgr Iwona Krześlak (Wydział Nauk o Ziemi UMK): *Późnoglacjalna i holoceńska historia Jeziora Dzikowskiego i jego otoczenia w świetle badań paleoekologicznych.*

Posiedzenie naukowe dnia 19 V 2016 r.

Mgr Łukasz Mendyk (Wydział Nauk o Ziemi UMK): *Wpływ antropopresji na ewolucję pokrywy glebowej w obrębie niecek dawnych stawów młyńskich i ich otoczenia na obszarze Pojezierza Chełmińskiego.*

Posiedzenie naukowe dnia 20 X 2016 r.

Prof. dr hab. Katarzyna Dąbrowska-Zielińska (Instytut Geodezji i Kartografii, Warszawa): *COPERNICUS – europejski system Globalnego Monitoringu Środowiska i Bezpieczeństwa: geneza, cel, zadania, realizacja.*

Posiedzenie naukowe dnia 17 XI 2016 r.

Dr hab. Elżbieta Grzelak-Kostulska (Wydział Nauk o Ziemi UMK): *Proces modernizacji wśród polskich seniorów – wybrane aspekty społeczne i demograficzne.*

Posiedzenie naukowe dnia 15 XII 2016 r.

Mgr Sławomir Brózda (Wydział Nauk o Ziemi UMK): *Wybrane hydrologiczno-prawne aspekty gospodarowania jeziorami w Polsce.*

POSIEDZENIA KOMISJI NAUK MEDYCZNYCH

Posiedzenie naukowe dnia 29 III 2016 r.

Dr hab. n. med. Jacek Szeliga (Klinika Chirurgii WSzZ w Toruniu): *Laparoskopowe leczenie nowotworów dolnego odcinka przewodu pokarmowego.*

Posiedzenie naukowe dnia 24 V 2016 r.

Lek. med. Anna Waglowska (Oddział Chorób Płuc WSzZ w Toruniu): *Diagnostyka i leczenie bezdechu sennego. Badanie polisomnograficzne.*

Posiedzenie naukowe dnia 10 X 2016 r.

Dr n. med. Piotr Sawrycki (Oddział Chemioterapii WSzZ w Toruniu): *Znaczenie receptora programowanej śmierci (PD-1) oraz jego ligandów w układzie immunologicznym oraz nowotworach.*

Posiedzenie naukowe dnia 29 XI 2016 r.

Lek. med. Katarzyna Hoffman (Wojskowa Specjalistyczna Przychodnia Lekarska): *Profilaktyka przeciwzakrzepowa u pacjentów z chorobą nowotworową.*

WYDZIAŁ V
TEOLOGICZNY

Posiedzenie naukowe dnia 20 I 2016 r.

O. prof. dr hab. Mieczysław Paczkowski (Wydział Teologiczny UMK): *Miłosierdzie z perspektywy patrystycznej w Roku Miłosierdzia.*

Posiedzenie naukowe dnia 24 II 2016 r.

Ks. prof. dr hab. Ireneusz Werbiński (Wydział Teologiczny UMK): *Czy wszyscy święci odznaczają się dojrzałą osobowością?*

Posiedzenie naukowe dnia 23 III 2016 r.

Ks. dr hab. Kazimierz Skoczylas (Wydział Teologiczny UMK): *Młodzież wiejska Kujaw Wschodnich wobec wybranych wartości moralnych.*

Posiedzenie naukowe dnia 20 IV 2016 r.

Ks. dr hab. Wiesław Kraiński (Wydział Teologiczny UMK): *Uprawnienia Kościoła katolickiego w odniesieniu do małżeństw niekatolików.*

Posiedzenie naukowe dnia 25 V 2016 r.

Prof. José Ramon Matito (Uniwersytet w Salamance): *Contemporary currents in the theology of religions. New Theological path of considering religious pluralism.*

Posiedzenie naukowe dnia 22 VI 2016 r.

Prof. dr hab. Marian Grabowski (Wydział Teologiczny UMK): *Postać Józefa – męża Maryi w świetle interpretacji antropologicznej.*

Posiedzenie naukowe dnia 26 X 2016 r.

Ks. prof. dr hab. Jan Perszon (Wydział Teologiczny UMK): *„Raban w Kościele" – Nadzwyczajne Zgromadzenie Synodu Biskupów nt. „Wyzwania duszpasterskie związane z rodziną w kontekście nowej ewangelizacji", Watykan 5–19 października.*

Posiedzenie naukowe dnia 30 XI 2016 r.

Prof. dr hab. Marek Szulakiewicz (Wydział Politologii i Studiów Międzynarodowych UMK): *Człowiek w kulturze dezorientacji.*

Posiedzenie naukowe dnia 21 XII 2016 r.

Dr Piotr Wiśniewski: *Rola lidera we współczesnym świecie.*

WYDZIAŁ VI

EKONOMII I BIZNESU

Posiedzenie naukowe dnia 12 XII 2016 r.

Prof. dr hab. Jerzy Wiśniewski (Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania UMK): *Rola informacji historycznej w zarządzaniu biznesem.*

WYDAWNICTWA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU ZA ROK 2017

ZAPISKI HISTORYCZNE

Tom 82, z. 1, 2, 3, 4.

Tom 82 (Suplement): Bibliografia historii Pomorza Wschodniego i Zachodniego oraz krajów regionu Bałtyku za rok 2015.

Zapiski Historyczne ukazują się równolegle w wersji elektronicznej. Wersja obejmuje wydanie w językach polskim i angielskim.

ORDINES MILITARES, COLLOQUIA TORUNENSIA HISTORICA. YEARBOOK FOR THE STUDY OF THE MILITARY ORDERS, Vol. 22.

Atlas Twierdzy Toruń, z. 10: Przyczółek mostowy, pod red. Janusza Tandeckiego i Lecha Narębskiego.

FONTES

Tom 112

Protokoły Sejmiku Generalnego Prus Królewskich, t. 4: maj 1536 – wrzesień 1542, wyd. Krzysztof Kopiński, Janusz Tandecki, Liliana Lewandowska.

Tom 113

Gdańska kronika Bernta Stegmanna (1528 r.), wyd. Julia Możdżeń przy współpracy Kristiny Stobener i Marcina Sumowskiego.

WYDAWNICTWA POZA SERIAMI

Wigand von Marburg, Nowa kronika pruska, wyd. Sławomir Zonenberg, Krzysztof Kwiatkowski.

KURKOWSKI MICHAŁ: Ryte i malowane dekoracje maswerkowe w architekturze średniowiecznej na terytorium ziemi chełmińskiej, t. 1: Studium typologiczno-formalne, t. 2: Katalog.

Editiones sine fine, t. 1, pod red. Krzysztofa Kopińskiego, Wojciecha Mrozowicza i Janusza Tandeckiego.

RACZKOWSKI JULIUSZ, JAKUBEK-RACZKOWSKA MONIKA: Średniowieczne malowidła ścienne w kamienicach mieszczańskich Starego i Nowego Miasta Torunia, przy współpracy Tomasza Kowalskiego.

Przestrzeń sumienia w życiu publicznym, pod red. Ryszarda Wiśniewskiego, Colloquia Torunensia XXII.

DANIEL MARIA: Wspomnienia z czasu wojny 1939–1945. Bydgoszcz–Horodło –Grudziądz, oprac. Aleksandra Burdziej.

Wspomnienia torunianek. Losy kobiet związanych z Toruniem w XX wieku, oprac. Krystyna Łakomska, red. Anna Krygier.

SPRAWOZDANIA TNT

Nr 70 (za okres 1 I 2016 – 31 XII 2016).

SPRZEDAŻ WYDAWNICTW
prowadzi
Biuro Towarzystwa Naukowego w Toruniu
ul. Wysoka 16
87-100 Toruń
tel./fax (56) 622 39 41
www.tnt.torun.pl
e-mail: tnt.biuro@wp.pl; tnt.zamowienia@wp.pl